

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**
_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Фінансове планування і прогнозування діяльності
підприємства для підвищення його фінансової безпеки

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Дмитро Скіра

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Світлана ХАЛАТУР

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 20 р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Скіри Дмитра Дмитровича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Фінансове планування і прогнозування діяльності підприємства для підвищення його фінансової безпеки

Науковий керівник: Халатур Світлана Миколаївна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвердені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2023 р. № 3049

2. Термін подання здобувачем роботи: «05» грудня 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи: Орічні фінансові звіти ДДС ІОБ НААН України за 2018-2022 роки, виробничо-фінансові плани, Закони України та інші нормативні акти щодо регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств, матеріали наукових праць з економіки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні аспекти фінансового планування і прогнозування. 2. Аналіз системи фінансового планування та прогнозування суб'єкта підприємництва. 3. Напрямки підвищення ефективності фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва. 4. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Схема оцінки ризиків у фінансовому плануванні. 2. Аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на стратегію управління фінансами сільськогосподарського підприємства. 3. Асортимент виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2022 році. 4. Складові елементи активу балансу ДДС ІОБ НААН, їх структура і динаміка за 2017-2021 рр. 5. Дослідження основних структурних елементів пасиву балансу досліджуваного сільськогосподарського підприємства за 2018-2022 рр. 6. Динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр. 7. Можливості адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії. 8. Причини неефективності фінансових стратегій на досліджуваному аграрному підприємстві. 9. Етапи створення фінансової стратегії сільськогосподарського підприємства. 10. Принципи управління грошовими потоками та їх зміст. 11. Можливості розвитку аграрного підприємства на основі ефективного фінансового планування і прогнозування. 12. Схема впливу ефективної системи фінансового планування аграрного підприємства на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ «23» червня 2023 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти фінансового планування і прогнозування	04.09. 2023	виконано
2	Аналіз системи фінансового планування та прогнозування суб'єкта підприємництва	10.10. 2023	виконано
3	Напрямки підвищення ефективності фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва	02.11.2023	виконано
4	Висновки і пропозиції	25.11.2023	виконано
5	Оформлення роботи	01.12.2023	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Дмитро СКІРА

Керівник роботи _____
(підпис)

Світлана ХАЛАТУР

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ	10
1.1. Визначення фінансового планування і його роль у стратегічному управлінні підприємством.	10
1.2. Методи та інструменти фінансового аналізу для планування діяльності підприємства.	15
1.3. Оцінка ризиків у фінансовому плануванні та вплив їх на прийняття управлінських рішень.	24
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА	34
2.1. Організаційно-економічна характеристика ДДС ІОБ НААН України	34
2.2. Планування і прогнозування потреб у фінансових ресурсах.	45
2.3. Управління оборотним капіталом: оптимізація запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості	50
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА	59
3.1. Інструменти для моделювання та прогнозування фінансових показників.	59
3.2. Виклики та загрози діяльності суб'єкта господарювання в контексті фінансового планування.	67
3.3. Роль управління ризиками в забезпеченні надійності фінансового планування і прогнозування	71
Висновки до розділу 3	78
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	91

РЕФЕРАТ

Тема: «Фінансове планування і прогнозування діяльності підприємства для підвищення його фінансової безпеки»

Кваліфікаційна робота містить: 93 с., 12 рис., 18 табл., 2 додатки, 61 літературне джерело.

Об'єкт дослідження – процес фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні аспекти процесу фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва.

Метою роботи є визначення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва.

Методи дослідження – діалектичного пізнання, індукції й дедукції, системного аналізу, статистико-економічний метод, метод таксономії (рівня розвитку).

В ході виконання кваліфікаційної роботи магістра було розроблено ефективну систему фінансового планування на сільськогосподарському підприємстві, яка може підвищити ефективність, надаючи чітку дорожню карту фінансового успіху, допомагаючи управляти ризиками, оптимізувати розподіл ресурсів та забезпечуючи прозорість і дотримання вимог законодавства. Дотримуючись такої системи, сільськогосподарське підприємство може покращити свої фінансово-економічні показники з часом.

Результати рекомендовані до впровадження Дніпропетровською дослідною станцією Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України, с. Олександрівка, Дніпровський район, Дніпропетровська область.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВИЙ СТАН, КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА

KEYWORDS

FINANCIAL STRATEGY, AGRICULTURAL ENTERPRISE, FINANCIAL CONDITION, COMPREHENSIVE ASSESSMENT

ВСТУП

Фінансове планування та прогнозування є важливим для сільськогосподарських підприємств для прийняття фінансових рішень та звітування про точні результати як всередині компанії, так і за її межами. Фінансове планування та прогнозування здійснюється фінансовими менеджерами, часто на чолі з фінансовим директором. Фінансова служба підприємства розуміє вимоги до звітності та розробляє плани і політику для прийняття фінансових рішень щодо дивідендів, фінансування, інвестицій та управління капіталом. Фінансове планування - це безперервна процедура спрямування та розподілу фінансових активів для досягнення стратегічних цілей і завдань. Результатом фінансового планування є бюджети. Найбільш поширеним типом бюджетів є бюджетна фінансова звітність. Основою для бюджетної фінансової звітності є детальні бюджети. Детальні бюджети включають в себе прогнози продажів, виробничі показники та різні показники, що допомагають фінансовому плану. В цілому, ці бюджети називають головним бюджетом. Також можна розділити фінансове планування на планування завдань і планування фінансування. Працівники зосереджуються на продажах і виробництві, тоді як фінансові планувальники зосереджуються на найкращому способі забезпечення виконання завдань.

Таким чином, підприємству необхідно мати операційний план і фінансовий план. Для того, щоб не відходити від основ і повністю охопити процедуру, фінансове планування буде розглядатися як одна єдина процедура, яка включає в себе задачі і фінансування. Фінансове планування починається на найвищому рівні організації зі стратегічного планування. Оскільки стратегічний вибір має фінансові наслідки, необхідно розпочати процедуру планування всередині процесу стратегічного планування. Нездатність взаємодіяти і пов'язувати планування зі стратегічним плануванням може призвести до того, що бюджети будуть неефективними.

Стратегічне планування - це формальна процедура встановлення цілей і завдань на перспективу. Стратегічне планування включає в себе розробку формулювання мети, яка відображає, навіщо існує організація, а також плани щодо того, як організація буде процвітати в майбутньому. Стратегічні цілі та пов'язані з ними завдання розробляються на основі вичерпної оцінки організації та зовнішніх умов. Нарешті, стратегічні плани виконуються шляхом створення операційного плану. У середині цього операційного плану включається загальна структура фінансових планів або бюджетів. Все вищезазначене підтверджує актуальність теми фінансове планування і прогнозування діяльності підприємства для підвищення його фінансової безпеки.

Фінансове планування і прогнозування діяльності підприємства для підвищення його фінансової безпеки є актуальною темою для багатьох українських та закордонних науковців. Це, зокрема такі науковці, як: Балдик Д.О., Білоусько Т.Ю., Шовкун Л.В., Бланк І.О., Ситник Г.В., Бовкун О. А., Бреус С. В, Шатненко Л. О., Булкін С.С., Вудвуд В. В., Батієвська О. В., Гончаренко О. В., Теслюк Ю. В., Григорук П. М., Хрущ Н. А., Заплетнюк О., Мельничук І., Петренко О., Anthony R., Gitman L., Campbell John Y. та інші. Ці вчені зробили значний внесок у дослідження фінансового планування та прогнозування діяльності підприємств з метою забезпечення їх фінансової безпеки. їх дослідження і розробки допомагають підприємствам удосконалювати свою фінансову стратегію та приймати обґрунтовані рішення для забезпечення стабільності та успішності у фінансовій сфері.

Метою роботи є визначення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва.

Для досягнення представленої мети було окреслено й виконано такі завдання:

- обґрунтувати визначення фінансового планування і його роль у стратегічному управлінні підприємством;

- проаналізувати методи та інструменти фінансового аналізу для планування діяльності підприємства;
- провести оцінку ризиків у фінансовому плануванні та вплив їх на прийняття управлінських рішень;
- вивчити організаційно-економічну характеристику ДДС ІОБ НААН України;
- провести планування і прогнозування потреб у фінансових ресурсах;
- оцінити управління оборотним капіталом: оптимізація запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості;
- проаналізувати інструменти для моделювання та прогнозування фінансових показників;
- оцінити виклики та загрози діяльності суб'єкта господарювання в контексті фінансового планування;
- вивчити роль управління ризиками в забезпеченні надійності фінансового планування і прогнозування.

Об'єкт дослідження – процес фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні аспекти процесу фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єкта підприємництва.

Для вирішення поставлених наукових завдань було використано різні методи наукових досліджень. Зокрема, аналіз літературних джерел (для обґрунтування визначення фінансового планування і його ролі у стратегічному управлінні підприємством); емпіричні дослідження (для проведення оцінки ризиків у фінансовому плануванні та впливу їх на прийняття управлінських рішень були використані методи аналізу інформації про попередні фінансові показники підприємства); моделювання (для аналізу інструментів для моделювання та прогнозування фінансових показників були використані математичні моделі і комп'ютерні програми); сценарне планування (для проведення планування і прогнозування потреб у

фінансових ресурсах були розроблені різні сценарії розвитку підприємства та їх вплив на фінансові показники). Загальна методологія досліджень включала в себе комбінацію теоретичних досліджень, аналізу даних, моделювання для досягнення поставлених цілей.

Для вирішення поставлених наукових завдань було використано різноманітну інформаційну базу, включаючи наступні джерела: наукові статті та публікації (дослідження фінансового планування та стратегічного управління підприємствами, методи і інструменти фінансового аналізу, управління оборотним капіталом, моделювання фінансових показників та управління ризиками); нормативні документи (законодавчі акти та регуляторні вимоги, які стосуються фінансового планування та фінансової звітності підприємств в Україні); економічні дані і статистика (статистичні дані про фінансовий стан підприємств, ринкові показники та інші дані, які використовуються для аналізу і прогнозування фінансових показників); інформація про ДДС ІОБ НААН України; інші джерела (інформація про сучасні тенденції та виклики у фінансовому плануванні, методи управління ризиками, теорія стратегічного управління та фінансів, а також практичний досвід і кейси з підприємницької діяльності). Загальна інформаційна база була сформована на основі аналізу цих джерел та використана для досягнення поставлених завдань у дослідженні фінансового планування та його ролі у стратегічному управлінні підприємством.

Наукова новизна роботи полягає в розробці ефективної системи фінансового планування на сільськогосподарському підприємстві, яка може підвищити ефективність, надаючи чітку дорожню карту фінансового успіху, допомагаючи управляти ризиками, оптимізувати розподіл ресурсів та забезпечуючи прозорість і дотримання вимог законодавства. Дотримуючись такої системи, сільськогосподарське підприємство може покращити свої фінансово-економічні показники з часом.

Вирішення запропонованих у роботі наукових завдань має практичне значення для ефективного управління фінансами підприємства.

Обґрунтування визначення фінансового планування та його ролі у стратегічному управлінні допомагає керівництву підприємства легше розуміти, як правильно розвивати бізнес. Аналіз методів та інструментів фінансового аналізу для планування допомагає підприємству приймати обґрунтовані фінансові рішення. Оцінка ризиків та управління ними сприяють зменшенню фінансових втрат і забезпечують надійність фінансового планування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

1.1. Визначення фінансового планування і його роль у стратегічному управлінні підприємством.

Фінансове планування – це процес розробки та управління фінансовими ресурсами компанії для досягнення стратегічних цілей і завдань. Цей процес передбачає аналіз, прогнозування, планування та управління операціями та фінансовими ресурсами компанії.

Фінансове планування допомагає визначити фінансові цілі і пріоритети підприємства в контексті його стратегічної місії і завдань. Це може включати досягнення певного рівня прибутку, зниження витрат, збільшення ринкової частки тощо. По своїй суті стосується визначення фінансових цілей в контексті фінансового планування та їх ролі у стратегічному управлінні підприємством.

Фінансові цілі – це конкретні фінансові результати, які підприємство прагне досягнути в певний період часу. Дані цілі можуть бути різноманітними для кожного окремого підприємства та включають в себе такі показники, як прибуток, виручка, чистий прибуток, рентабельність, ліквідність та інше [2].

Процес визначення фінансових цілей починається з аналізу стратегічних цілей підприємства. Підприємство повинно визначати, які фінансові результати допоможуть досягнути його стратегічних завдань і місії. Якщо підприємство стратегічно орієнтоване на зростання ринкової частки, то головною з фінансовою ціллю буде збільшення виручки від продажу товарів чи послуг.

Фінансові цілі повинні бути чіткими, конкретними, мати вимірник, досяжними, реалістичними та зі встановленими чіткими строками. Наприклад, «збільшити прибуток на 10% впродовж наступних трьох років»–

це конкретна фінансова ціль, яка має вимірник, строки та може бути оцінена [9].

Фінансові цілі також повинні бути відповідним чином інтегровані в стратегічний план підприємства. Це означає, що фінансові цілі повинні бути взаємопов'язаними з іншими аспектами стратегії, такими як маркетинг, операції та розвиток продуктів.

Після визначення фінансових цілей, підприємство може перейти до розробки стратегії та комплексу дій, які допоможуть досягнути цих цілей. Фінансове планування включає в себе розробку фінансових планів, які враховують фінансові цілі та визначають шляхи до їх досягнення [10].

Постійна оцінка та моніторинг фінансових цілей дають змогу підприємству коригувати свою стратегію в разі необхідності, забезпечуючи досягнення стратегічних завдань та місії підприємства в постійних динамічних умовах роботи та факторах, як зовнішніх так і внутрішніх.

Фінансове планування допомагає визначити, які фінансові ресурси (грошові кошти, інвестиції чи кредити) потрібні для виконання стратегічних завдань підприємства. Тобто здійснюється процес ресурсного планування в межах фінансового планування, який є важливим етапом на якому детально визначається, які фінансові ресурси потрібні для виконання стратегічних завдань підприємства. Цей процес включає в себе наступні етапи [19]:

1. Першим кроком є визначення стратегічних цілей підприємства, даний процес включає в себе такі завдання, як збільшення прибутку, розширення на ринку, випуск нової продукції чи послуг, оптимізація виробництва та інше.

2. Після визначення стратегічних цілей необхідно встановити, які фінансові ресурси потрібні для їх досягнення. Це включає в себе розгляд різних аспектів, аналіз капіталовкладення у виробничі процеси – будівництво нових об'єктів, придбання обладнання, розширення виробничих потужностей; операційні витрати – витрати на заробітну плату, сировину та матеріали, придбання сторонніх послуг, маркетингові та інші операційні

витрати; фінансування – залучення кредитів, емісія акцій, випуск облігацій, залучення інвестицій від зовнішніх джерел або внутрішнє акумулювання прибутку.

3. Після завершення процедури визначення фінансових потреб необхідно розробити прогнози фінансових результатів на певний період. Дана процедура включає в себе прогноз прибутку, збитків, грошового потоку, балансу. Прогнози дають змогу визначити на скільки підприємство здатне самостійно фінансувати свою стратегію та який вплив це може мати на фінансовий стан суб'єкта господарювання в цілому.

4. Один з ключових аспектів ресурсного планування – обрання стратегії фінансування. На даному етапі вирішується, як будуть залучені необхідні фінансові ресурси. Також важливо врахувати ризики та вартість фінансування, а запланувати його так, аби забезпечити сталість фінансового стану підприємства.

5. Після виконання фінансового плану підприємство повинно постійно проводити моніторинг виконання стратегії та забезпечення фінансових результатів. Вразі якщо відбуваються зміни в економічному середовищі або стратегія потребує коригувань, фінансовий план може бути змінений відповідно до нових обставин.

Ресурсне планування в рамках фінансового планування допомагає підприємству встановити свої головні цілі, визначити потреби в фінансових ресурсах, а також забезпечити розробку стратегії фінансування для досягнення конкретних цілей. Даний процес допомагає забезпечити сталість фінансового стану підприємства та впевнитися, що воно може реалізувати свою стратегію успішно [9].

Фінансове планування включає в себе розробку прогнозів фінансових результатів (прибуток, виручка, збитки тощо) на певний період часу. Дані прогнози дають змогу керівному апарату розуміти, яким чином їхні рішення можуть вплинути на фінансовий стан підприємства.

Прогнозування фінансових результатів – це процес розробки попередніх оцінок та планів щодо фінансових показників підприємства, зокрема прибуток, виручка, збитки, поточні та довгострокові активи, а також зобов'язання на певний період часу в майбутньому (місяць, квартал, рік). Даний процес проводиться на базі інформації про фінансові операції підприємства, структуру ринків, економічні та інші фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства.

Прогнози фінансових результатів дозволяють керівництву підприємства оцінити, наскільки реалістичні їхні стратегічні плани та чи буде підприємство здатне фінансово виконати свої цілі та завдання. Вони допомагають ідентифікувати ризики та потенційні можливості, які можуть вплинути на фінансово-господарський стан підприємства. Наприклад, зміни в економічному середовищі, дії конкурентів, зміни в нормативних положеннях тощо. На основі фінансових прогнозів керівництво може визначити, які фінансові ресурси будуть необхідні для досягнення стратегічних цілей. Це допомагає оптимізувати використання ресурсів і уникати ситуацій коли відсутні потрібні коштів. Прогнози дозволяють переконатися, що стратегічні плани є стійкими та реалістичними на тривалий період, що важливо для забезпечення сталості та успіху підприємства [4].

Для прогнозування фінансових результатів можна використовувати різні методи і інструменти, такі як фінансові моделі, статистичний аналіз, економетричні методи, аналіз чутливості. Також важливо враховувати якісні фактори, такі як зміни в ринкових умовах та технологічному прогресі.

Важливо розуміти, що фінансові прогнози є приблизними і піддаються змінам через вплив різних зовнішніх та внутрішніх факторів. Тому процес прогнозування повинен бути постійною практикою з оновленням та коригуванням планів у відповідності до оновленої інформації та змін у стратегічних цілях підприємства.

Фінансове планування також включає в себе неперервний моніторинг та постійний контроль за фінансовими результатами, а також за виконанням

стратегічних планів. Це дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих результатів і при необхідності коригувати стратегію. Даний процес має на меті переконатися, що підприємство рухається в напрямку досягнення своїх фінансових цілей і стратегічних завдань, а також вчасно виявляти відхилення і реагувати на них.

На початку моніторингу та контролю визначаються ключові фінансові та операційні показники продуктивності, які будуть відслідковуватися: дохід, прибуток, витрати, оборотні кошти, рентабельність. Важливо зрозуміти та визначити частоту й регулярність моніторингу фінансових результатів. Зазвичай це робиться щомісяця або щокварталу, але може відрізнятись залежно від специфіки підприємства і галузі [21].

Підприємство повинно систематично збирати та аналізувати фінансову інформацію, включаючи звіти про прибуток і збитки, баланс, готовість до видачі звітів, касові потоки та інші фінансові дані. Фінансове планування передбачає встановлення фінансових цілей і планів на певний період. Моніторинг полягає в порівнянні фактичних результатів з цими планами. Якщо виявляються відхилення, то необхідно визначити їхні причини та прийняти відповідні заходи щодо їх корегування [7].

Якщо моніторинг виявляє відхилення від стратегічних цілей, то підприємство повинно прийняти кілька рішень. Це може включати корекцію бюджетів, зміну стратегії, реорганізацію фінансових процесів та оптимізацію ресурсів.

Результати моніторингу і контролю повинні бути представлені керівництву підприємства, щоб вони могли приймати обґрунтовані рішення. Зворотний зв'язок також дуже важливий для вдосконалення процесів фінансового планування. Моніторинг і контроль фінансового планування допомагають підприємству залишатися на шляху досягнення своїх стратегічних цілей, уникати небажаних фінансових ризиків і забезпечувати ефективне використання фінансових ресурсів.

Фінансове планування надає керівництву підприємства інформацію для прийняття управлінських рішень. Це дозволяє уникати фінансових криз і забезпечує підприємство необхідними ресурсами для реалізації своєї стратегії. Фінансовий план включає в себе прогнози доходів, витрат, прибутку та інших фінансових показників на певний період часу (зазвичай на рік або більше). Як частина цього процесу, можуть бути розроблені різні сценарії, які враховують різні умови та обставини. Це дозволяє керівництву аналізувати наслідки різних стратегічних рішень і вибирати оптимальний шлях дій.

Фінансове планування допомагає ідентифікувати потенційні фінансові ризики, з якими підприємство може стикнутися при виконанні своєї стратегії. Керівництво може проводити аналіз і оцінку цих ризиків і визначити способи їх управління, наприклад, за допомогою страхування, резервних фондів або зміни стратегії. Фінансовий план також враховує інвестиції, які можуть бути необхідні для реалізації стратегії підприємства. Керівництво повинно визначити, які інвестиції є пріоритетними, і розробити плани для залучення необхідних фінансових ресурсів, які дозволять досягти стратегічних цілей [7].

Фінансовий документ може включати в себе аналіз різних фінансових інструментів і джерел фінансування, таких як внутрішні резерви, позики, емісія акцій, інвестиції тощо. Керівництво повинно вибрати найбільш підходящі інструменти для фінансування своїх стратегічних ініціатив. Фінансовий план не є статичним документом. Керівництво зобов'язано регулярно проводити моніторинг виконання фінансового плану та рішень, прийнятих на його основі. У випадку виникнення негативних або несподіваних результатів, необхідно вживати заходів для коригування стратегії та фінансових дій.

Фінансове планування є важливою складовою стратегічного управління підприємством, оскільки воно допомагає забезпечити фінансову

стійкість, ресурси та інформацію для досягнення стратегічних цілей і місії підприємства.

1.2. Методи та інструменти фінансового аналізу для планування діяльності підприємства.

Фінансовий аналіз є важливим інструментом для планування діяльності підприємства, оцінки його фінансового стану та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Існують різні методи та підходи до фінансового аналізу, які можуть бути використані в процесі планування, зокрема:

1. Відносні показники.
2. Горизонтальний аналіз.
3. Вертикальний аналіз.
4. Трендовий аналіз.
5. Аналіз коефіцієнтів.
6. Прогнозування.

Метод відносних показників – включає в себе порівняння різних фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність, платоспроможність, з різних періодів часу. Він допомагає виявити тенденції та зміни в фінансовому стані підприємства та визначити, чи є положення кращими чи гіршими. Цей метод допомагає встановити, покращилася чи погіршилася фінансова діяльність підприємства в порівнянні з попередніми періодами, які часто включають минулі роки. Детальний аналіз відносних показників включає в себе наступні кроки [21]:

- потрібно обрати фінансові показники, які планується аналізувати. Це можуть бути показники чистого прибутку, рентабельності, оборотності активів, ліквідності та інші. Важливо обирати ті показники, які мають ключовий вплив на фінансовий стан підприємства та цілі аналізу.

- необхідно зібрати фінансові дані підприємства для кожного з обраних показників. Ці дані зазвичай беруться з фінансової звітності підприємства, такої як баланс, звіт про прибуток і звіт про готовність грошей.

- після збору даних проводиться порівняння їх з аналогічними показниками за попередні роки або інші звітні періоди. Обчислюються абсолютні зміни (різниця між поточним та попереднім значенням) та відсоткові зміни (відсоток зміни відносно попереднього періоду) для кожного показника.

- аналізуються отримані результати та визначається, чи є показники кращими чи гіршими, порівнюючи їх з минулими періодами. Наприклад, збільшення чистого прибутку на 10% порівняно з минулим роком може свідчити про покращення фінансового стану підприємства.

-вразі виявлення погіршення в деяких показниках, то слід провести аналіз, щоб встановити причини цього погіршення. Можливо, це пов'язано зі змінами в господарських умовах, стратегії підприємства або викликане управлінськими рішеннями.

-на основі результатів аналізу проводиться розробка плану дій для поліпшення фінансового стану підприємства, включаючи корекцію стратегії, збільшення ефективності управління тощо.

Використання методу відносних показників допомагає підприємствам краще розуміти їхню фінансову продуктивність і приймати обґрунтовані рішення щодо планування та управління фінансами.

Горизонтальний аналіз – це метод фінансового аналізу, який спрямований на порівняння фінансових показників підприємства з показниками з попередніх періодів для виявлення змін та тенденцій у фінансовому стані компанії [31]. Цей метод дозволяє оцінити, як підприємство розвивалося в минулому, які процеси відбувалися та які фактори впливали на його фінансовий результат. Для проведення горизонтального аналізу використовуються наступні кроки:

– вибір об'єкта аналізу – може бути фінансовий звіт підприємства (звіт про прибутки, баланс, звіт про грошові потоки) або окремий фінансовий показник, наприклад, чистий прибуток, активи, оборотні кошти тощо.

– зібрати фінансові дані за декілька послідовних періодів, зазвичай за 3-5 років. Для цього використовуються фінансові звіти підприємства, які повинні бути підготовлені відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

– розрахувати абсолютні зміни у фінансових показниках між різними періодами. Це означає відняти значення показника за попередній період від значення за поточний період.

– розрахувати відсоткові зміни для кожного фінансового показника, порівнюючи поточне значення зі значенням за попередній період.

– оцінка абсолютних та відсоткових змін у фінансових показниках. При цьому необхідно звернути увагу на тенденції, такі як зростання, зниження або стабільність показників. Потрібно з'ясувати, які фактори призвели до змін у фінансовому стані підприємства.

Горизонтальний аналіз допомагає визначити, як змінюються фінансові показники підприємства з часом та чи позитивні дані зміни або вони негативними. Він допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо планування, бюджетування та розвитку підприємства на основі історичних даних та аналізу їх руху в часі.

Вертикальний аналіз – це метод фінансового аналізу, який дозволяє визначити структуру фінансових показників та їх відношення до загального обсягу діяльності підприємства [6]. Він допомагає визначити структуру фінансових показників та їх відношення до всього обсягу діяльності підприємства. Цей метод часто використовується для вивчення структури звіту про прибутки та звіту про фінансовий стан підприємства, а також для виявлення тенденцій та змін в цій структурі протягом часу. Схема застосування даного методу:

–напочатку обираються фінансові показники, які потрібно проаналізувати. Зазвичай це можуть бути складові звіту про прибутки (виручка, витрати, прибуток), звіту про фінансовий стан (активи, зобов'язання, власний капітал) або інші фінансові параметри, які підлягають аналізу.

– далі розраховується коефіцієнти для кожного обраного показника. Коефіцієнт визначає, який частка кожного показника становить у загальній сумі. Наприклад, для звіту про прибутки можна розрахувати коефіцієнт виручки, витрат та прибутку як відношення кожного з цих показників до загального прибутку.

– після обчислення коефіцієнтів проводиться аналіз отриманих результатів. Вони вказують на те, як розподілені фінансові ресурси підприємства між різними складовими діяльності. Наприклад, високий коефіцієнт витрат у порівнянні з виручкою може вказувати на неефективність управління витратами.

–необхідно також порівняти результати вертикального аналізу з аналогічними показниками інших підприємств у тій же галузі або зі стандартами галузі. Це допомагає визначити, чи підприємство оптимально розпоршує свої ресурси і які можливі напрями покращення.

Вертикальний аналіз допомагає керівництву підприємства та інвесторам зрозуміти, як розподілені фінансові ресурси в межах підприємства і які області можуть потребувати більшої уваги в майбутньому для досягнення фінансового успіху [4].

Трендовий аналіз є важливим методом фінансового аналізу для планування діяльності підприємства, оскільки він дозволяє визначити довгострокові тенденції та зміни в фінансових показниках. Він допомагає визначити, які тенденції можуть виникнути в майбутньому та як це може вплинути на планування діяльності підприємства. Процедура використання даного методу включає такі кроки:

1. На початку необхідно виконати збір фінансових даних за кілька попередніх років або періодів. Це може включати в себе фінансові звіти, такі як баланси, звіти про прибутки і звіти про готові вироби та послуги за декілька років.

2. Графічне представлення фінансових даних за допомогою лінійних графіків. Необхідно побудувати графіки, де ось «х» представляє роки або періоди, а ось «у»— значення фінансових показників, таких як обсяги продажів, чистий прибуток, активи, зобов'язання та інше.

3. Після побудови графіків потрібно визначити, які зміни відбулися в фінансових показниках протягом років. Пошук загальних тенденцій, такі як зростання, спад, стабільність або коливання. Основні показники, на які варто звернути увагу, включають чистий прибуток, обсяги продажу, рентабельність та ліквідність.

4. Після визначення трендів слід проаналізувати їх причини. В ході проведення аналізу причин необхідно поставити питання та дати на них ґрунтовні відповіді (наприклад, «Чому фінансові показники змінюються в такий спосіб?» «Які події або фактори впливають на фінансовий стан підприємства?»). Це може включати економічні, галузеві, внутрішні та зовнішні фактори, такі як зміни в ринку, конкуренція, зміни в законодавстві або внутрішній управлінській рішення.

5. На основі аналізі трендів розробляються прогнози для майбутніх років. Це допомагає у плануванні діяльності підприємства та визначенні потенційних сценаріїв розвитку. Прогнози можуть бути використані для розробки бюджетів і стратегій, а також для прийняття обґрунтованих рішень.

Трендовий аналіз допомагає підприємствам отримати більше інформації про те, як вони розвивалися в минулому та які можливості чи загрози можуть бути в майбутньому.

Аналіз коефіцієнтів є одним із найважливіших методів фінансового аналізу для планування діяльності підприємства. Цей метод передбачає визначення різних фінансових коефіцієнтів, які дозволяють оцінити різні

аспекти фінансового стану та результативності підприємства, таких як коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт рентабельності, коефіцієнт покриття відсотків, і аналіз їх значень в порівнянні зі стандартами або з іншими підприємствами в тій же галузі [17].

Коефіцієнт ліквідності визначає, наскільки підприємство здатне виплатити свої короткострокові зобов'язання за допомогою легко реалізованих активів, таких як готівка та цінні папери. Високий коефіцієнт ліквідності свідчить про гарну платоспроможність підприємства, а низький може вказувати на ризик неплатоспроможності. Аналіз цього коефіцієнта допомагає визначити, чи необхідно додаткові фінансові ресурси для погашення зобов'язань.

2. Коефіцієнт рентабельності визначає прибутковість підприємства. Він допомагає визначити, чи вдається підприємству генерувати прибуток від своєї діяльності і який обсяг прибутку він отримує від кожного гривні продажів. Аналіз цього коефіцієнта допомагає визначити ефективність використання ресурсів та прибутковість конкретних проектів або товарів.

3. Коефіцієнт покриття відсотків визначає, наскільки підприємство може виплатити відсотки за своїми боргами з прибутку. Високий коефіцієнт покриття відсотків свідчить про здатність підприємства виплачувати відсотки без проблем, а низький може вказувати на фінансовий ризик і необхідність реструктуризації боргів.

4. Коефіцієнт оборотності активів визначає, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації прибутку. Високий коефіцієнт оборотності активів свідчить про ефективну управління активами, а низький може вказувати на неефективність та неефективне використання активів.

5. Коефіцієнт фінансового левериджу визначає відношення власних та позикових засобів в структурі фінансових ресурсів підприємства. Аналіз цього коефіцієнта допомагає визначити, наскільки підприємство

використовує позичений капітал і наскільки воно є залежним від зовнішнього фінансування.

Аналіз цих та інших фінансових коефіцієнтів дозволяє розкрити різні аспекти фінансового стану підприємства, визначити його сильні та слабкі сторони, і виробити стратегію для покращення фінансового положення та досягнення поставлених цілей у плануванні діяльності підприємства [12].

Прогнозування фінансових показників є важливою частиною фінансового аналізу та планування діяльності підприємства. Цей метод включає розробку прогнозів фінансових показників на майбутнє на основі наявних даних і аналізу тенденцій. Прогнози можуть бути використані для розробки бюджетів і планування фінансових ресурсів.

Прогнозування фінансових показників включає в себе розробку оцінок та передбачень для майбутніх фінансових показників підприємства на основі наявних даних і аналізу тенденцій. Цей процес допомагає управлінцям та керівникам підприємства готуватися до майбутніх фінансових викликів і приймати обґрунтовані рішення.

Процесу прогнозування фінансових показників здійснюється за наступною процедурою:

1. Перший крок у прогнозуванні – це збір наявних фінансових даних, таких як фінансові звіти попередніх періодів, статистичні дані, інформація про ринок та інші важливі дані.

2. Визначення цілей прогнозування є наступним важливим етапом. Підприємство повинно визначити, які конкретні фінансові показники і який горизонт часу потрібно прогнозувати. Це може бути прогноз прибутку, обсягу продажів, ліквідності тощо.

3. Далі слід провести аналіз тенденцій на основі наявних даних. Це включає в себе визначення попередніх років, річних змін та інших факторів, які можуть вплинути на майбутні результати.

4. Наступний етап процедури передбачає вибір методів прогнозування. Існує багато методів прогнозування, таких як метод середнього значення,

експоненційне згладжування, аналіз часових рядів, регресійний аналіз і багато інших. Вибір методу залежить від конкретних обставин та виду даних, які використовуються.

5. Після вибору методу прогнозування розробляються самі прогнози для кожного обраного фінансового показника на заданий період часу. Прогнози можуть бути числовими, графічними або текстовими.

6. Прогнози слід перевірити на їхню реалістичність і обґрунтованість. Для цього може бути використана історична точність прогнозів і порівняння їх з фактичними результатами.

7. Якщо прогнози не відповідають очікуванням або змінюються умови, слід коригувати прогнози і вдосконалювати їх.

Прогнози фінансових показників використовуються для розробки бюджетів, планування фінансових ресурсів, прийняття стратегічних рішень та управління фінансовою діяльністю підприємства. Вони допомагають підприємству бути готовим до різних сценаріїв та ефективно керувати своєю фінансовою діяльністю [20].

Ці методи фінансового аналізу можуть бути використані окремо або в поєднанні для отримання більш повного інсайту у фінансовий стан підприємства та планування його діяльності.

Фінансовий аналіз грає важливу роль у плануванні діяльності підприємства. Він допомагає оцінити фінансовий стан компанії, визначити її сильні та слабкі сторони, і розробити стратегії для досягнення фінансових цілей. В практиці можуть бути застосовані різні інструменти фінансового аналізу, які можуть бути використані для планування діяльності підприємства:

1. Фінансовий аналіз часто починається з аналізу фінансових звітів, які включають баланс, звіт про прибуток і звіт про готівку. Баланс показує фінансове становище компанії на конкретну дату, звіт про прибуток вказує на її фінансові результати за певний період, а звіт про готівку показує рух

грошових коштів. Ці звіти надають інформацію про активи, зобов'язання та власний капітал компанії, а також її доходи і витрати.

2. Показники рентабельності – допомагають виміряти прибутковість діяльності компанії. До них входять такі показники, як чистий прибуток до виручки, рентабельність активів і рентабельність власного капіталу. Вони допомагають визначити, наскільки ефективно компанія генерує прибуток зі своїх ресурсів..

3. Показники ліквідності – вказують на здатність компанії виконувати свої поточні зобов'язання. Два основних показники ліквідності – коефіцієнт швидкої ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності. Вони визначають, наскільки готова компанія виплатити свої короткострокові зобов'язання зі своїх поточних активів.

4. Показники фінансового левериджу – вказують на ступінь фінансового позикового навантаження компанії. Вони включають в себе відношення боргу до власного капіталу і відношення боргу до активів. Аналіз фінансового левериджу допомагає визначити ризики та можливості, пов'язані з використанням фінансового позикового капіталу.

5. Аналіз граничних точок –допомагає визначити, які зміни в витратних пунктах, цінах і обсягах продажу можуть вплинути на прибуток компанії. Він допомагає виробити стратегії для максимізації прибутку і оптимізації витрат.

6. Прогнозування – використовуючи історичні дані та іншу інформацію, можна розробити фінансовий прогноз на майбутній період. Цей прогноз може включати прибуток і збитки, бюджет готівки і інші фінансові показники. Ці прогнози можуть бути використані для планування діяльності, включаючи бюджетування і визначення стратегічних цілей.

7. Чутливість і сценарний аналіз – дозволяють враховувати різні сценарії та зміни в різних фінансових параметрах, щоб оцінити їх вплив на фінансові результати.

8. Аналіз конкурентоспроможності –порівняння фінансових показників компанії з конкурентами допомагає визначити її позицію на ринку і

конкурентоспроможність. Цей аналіз може допомогти виявити сильні і слабкі сторони компанії в порівнянні з іншими гравцями на ринку.

Ці інструменти разом допомагають керівництву підприємства зрозуміти своє фінансове становище і приймати стратегічні рішення щодо планування діяльності, включаючи розвиток, інвестування та зниження ризиків.

1.3. Оцінка ризиків у фінансовому плануванні та вплив їх на прийняття управлінських рішень.

Оцінка ризиків у фінансовому плануванні підприємства є важливою складовою ефективного управління фінансами. Ця процедура допомагає ідентифікувати та оцінити потенційні загрози та небезпеки, які можуть вплинути на фінансовий стан підприємства, і розробити стратегії для їх управління. Оцінка ризиків грає важливу роль у фінансовому плануванні, оскільки допомагає уникнути фінансових труднощів та непередбачуваних витрат. Схема оцінки ризиків у фінансовому плануванні представлена на рис. 1.1.

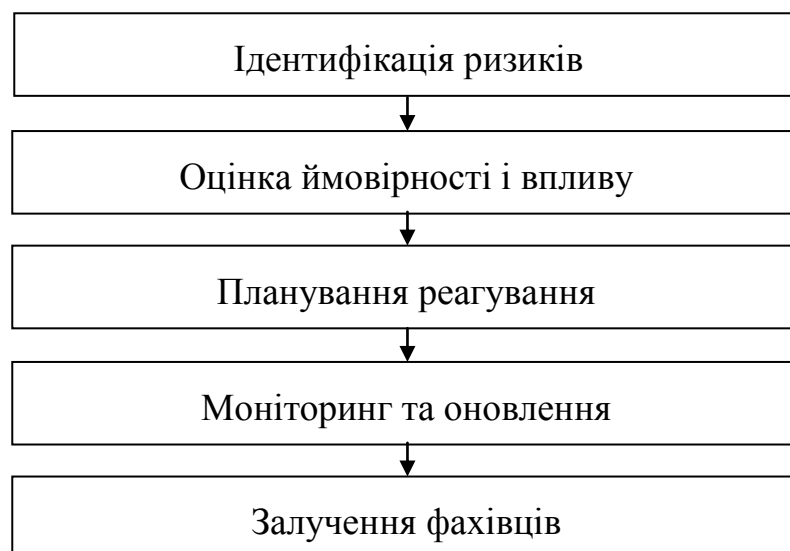

Рис. 1.1. Схема оцінки ризиків у фінансовому плануванні

Процедура оцінки ризиків у фінансовому плануванні починається з ідентифікації всіх можливих фінансових ризиків, які можуть вплинути на підприємство. Це може включати оперативні ризики, ризики ліквідності, ринкові ризики, кредитні ризики, ризики зміни процентних ставок, податкові ризики тощо. Цей крок важливий, оскільки перед тим, як почати управляти ризиками, необхідно чітко зрозуміти, які ризики існують та як вони можуть вплинути на підприємство. Ідентифікація ризиків складається з наступних етапів [33]:

–складання переліку ризиків – створення списку всіх можливих фінансових ризиків, які можуть виникнути в процесі функціонування підприємства. Цей перелік може бути широким і включати різні види ризиків, такі як ринкові ризики, кредитні ризики, ризики ліквідності, операційні ризики, податкові ризики та інші. Необхідно визначити всі аспекти діяльності підприємства, які можуть стати джерелом ризиків.

–аналіз потенційних ризиків –для кожного ризику проводиться детальний аналіз, щоб зрозуміти, що може виникнути та яким може бути вплив ризику на фінансовий стан підприємства. Визначаються можливі джерела цих ризиків, такі як зміни на ринку, політичні або економічні фактори, внутрішні процеси підприємства та інше.

–категоризація ризиків – розбивка і віднесення, після ідентифікації і аналізу ризиків, до певної визначеної категорії. Можна виділити ринкові ризики, пов'язані зі змінами попиту на товари або послуги підприємства, або кредитні ризики, пов'язані з можливістю несплати боргів від клієнтів.

–визначення пріоритету –важливо визначити, які ризики мають найбільший потенційний вплив на фінансовий стан підприємства. Це допоможе сконцентрувати увагу на найважливіших аспектах управління ризиками.

–залучення експертів –для ідентифікації ризиків і їхнього аналізу корисно залучити фахівців із відповідних областей, таких як фінанси, облік,

управління ризиками та інші. Їхні знання і досвід можуть бути вельми корисними для точного визначення і оцінки ризиків.

–постійний моніторинг –ризиками можуть змінюватися з часом, тому важливо проводити постійний моніторинг ринкових умов і внутрішніх процесів підприємства для вчасного виявлення нових ризиків і змін в існуючих.

Після завершення цього етапу, підприємство матиме більш чітке уявлення про ризики, які впливають на його функціонування і їхні можливі наслідки. Ця інформація стане основою для подальших кроків у процесі управління ризиками та розробки стратегій для їхнього управління.

Для кожного ідентифікованого ризику проводиться оцінка ймовірності і впливу на фінансовий стан підприємства. Використовуються історичні дані, аналітичні моделі та експертні оцінки для оцінки цих параметрів. Це важливий крок у процесі розуміння та категоризації ризиків для підприємства. Цей крок складається з трьох етапів [18]:

1. Оцінка ймовірності:

–ймовірність ризику визначає, наскільки ймовірно цей ризик може статися. Це може бути висока, середня або низька ймовірність, або може використовуватися числова шкала від 0 до 1, де 0 вказує на нульову ймовірність, а 1 – на абсолютну впевненість у виникненні ризику.

–для визначення ймовірності можна використовувати історичні дані, статистику, аналітичні моделі або експертні оцінки. Наприклад, якщо аналізувати ризик зміни валютного курсу для підприємства, можна використовувати історичні дані про коливання курсів і визначити ймовірність подій на основі цих даних.

2. Оцінка впливу:

–вплив ризику вказує на те, як цей ризик може вплинути на фінансовий стан підприємства. Вплив також може бути оцінений як великий, середній або низький, або в числовому виразі, де величина впливу визначається в грошовому виразі або в інших відповідних одиницях.

–для визначення впливу, можна розглядати фінансові показники, такі як прибуток, обороти, ліквідність, вартість активів та визначити, наскільки ці показники можуть змінитися внаслідок ризику. Наприклад, якщо аналізувати ризик зміни цін на сировину, можна визначити, на скільки збільшиться собівартість продукції підприємства при зростанні цін на сировину.

3. Оцінка загального ризику:

–для оцінки загального ризику, можна поєднати інформацію про ймовірність та вплив. Це може бути виконано, наприклад, шляхом перемноження ймовірності на величину впливу. Іноді також використовують складніші моделі, які враховують кореляції між різними ризиками.

Завдяки оцінці ймовірності та впливу, можна визначити, які ризики є найбільш значущими та найнебезпечнішими для підприємства. Це допомагає приймати управлінські рішення щодо того, які ризики потребують особливої уваги та які можуть бути зменшені або управляються за допомогою конкретних стратегій управління ризиками.

Процедура планування реагування передбачає розробку стратегії та планів для кожного ідентифікованого ризику. Це може включати в себе заходи для зменшення ризику, передбачення варіантів реагування в разі виникнення ризику, а також створення резервних фінансових резервів [26].

Для кожного ідентифікованого ризику визначається стратегія управління, яка найкраще підходить для цього конкретного виду ризику. Це може включати в себе такі стратегії, як уникнення ризику, зменшення ризику, передбачення реагування на ризик та прийняття ризику. Залежно від обраної стратегії, обираються можливі інструменти і методи для здійснення управління ризиками. Наприклад, для зменшення валютного ризику можуть бути використані форвардні контракти або опціони. Для управління ризиками ліквідності можуть бути розроблені плани резервних фінансових ресурсів.

Після визначення стратегій інструментів управління ризиками розробляються конкретні плани дій для виконання цих стратегій. Наприклад,

якщо стратегія полягає в уникненні певного ризику, визначаються, які конкретні кроки підприємство повинно здійснити, щоб уникнути цього ризику. Якщо застосовується страхування як інструмент управління ризиками, аналізуються деталі страхових полісів та процедури для подання заявок на страхові виплати.

Визначаються відповідальні за виконання кожного етапу плану реагування та виконання стратегій управління ризиками. Чітко прописуються ролі та відповідальності кожної особи або відділу в цьому процесі [26].

Робиться план регулярного моніторингу ризиків та ефективності ваших стратегій. Періодично переглядаються ризики та плани реагування, оцінюється їх відповідність актуальним умовам та вносяться корективи, якщо це необхідно. Важливо документувати всі аспекти плану реагування на ризики. Це допоможе забезпечити однозначність та можливість перегляду історії дій у разі виникнення ризику.

Інформування внутрішніх та зовнішніх зацікавлених сторін про стратегії управління ризиками та плани реагування. Це важливо для забезпечення розуміння та підтримки відповідних сторін. Розробка дієвих планів реагування на фінансові ризики і їх систематичний моніторинг грають ключову роль у забезпеченні стійкості та успішності підприємства в змінних економічних умовах.

Після впровадження стратегій управління ризиками відбувається процес моніторингу та оновлення у контексті оцінки ризиків у фінансовому плануванні підприємства, який включає в себе систематичний контроль за ризиками та стратегіями управління ними, а також їх оновлення при необхідності. Цей процес допомагає підприємству залишати свої фінансові плани актуальними і адаптувати їх до змін в бізнес-середовищі. Ризики можуть змінюватися з часом, і фінансові плани повинні відповідати цим змінам [31].

Спочатку визначається, як саме на підприємстві будуть відслідковуватися ризики та ефективність стратегій управління ними. Це

може включати в себе використання ключових показників продуктивності, регулярних аналітичних звітів, аудитів та інших інструментів.

Повинні проводитися регулярні перевірки стану ідентифікованих ризиків. Це може бути щоденні, щотижневі, щомісячні або щорічні перевірки, залежно від характеру ризиків та бізнес-плану.

Повинна здійснюватися оцінка, наскільки ефективні обрані стратегії управління ризиками в протидії ідентифікованим загрозам. Порівняння фактичних результатів з очікуваними результатами, які планували на попередньому етапі. Якщо обрані стратегії не працюють, розглядається можливість їх коригування або зміни.

Бізнес-середовище постійно змінюється, і нові ризики можуть виникати з часом. Тому необхідно постійно проводити моніторинг бізнес-середовища та ідентифікацію нових потенційних загроз, які можуть вплинути на фінанси підприємства.

Відповідно до результатів моніторингу і змін в ризиках, необхідно оновлювати стратегії управління ризиками. Це може включати в себе внесення змін до існуючих стратегій, створення нових стратегій та розробку планів для впровадження цих змін.

Важливо включати внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів у процес моніторингу та оновлення ризиків. Співпраця з внутрішнім персоналом, аудиторами, фінансовими консультантами та іншими експертами може сприяти більш об'єктивному оцінюванню ризиків і розробці ефективних стратегій управління ними.

Загалом, моніторинг і оновлення ризиків – це постійний процес, який допомагає забезпечити, що ваші фінансові плани завжди відповідають поточному стану вашого бізнесу і змінам в зовнішньому середовищі.

Робота над оцінкою ризиків і розробленням стратегій управління ризиками може вимагати фахового підходу. Залучення фахівців у галузі фінансів, обліку та управління ризиками може бути корисним. Цей пункт

передбачає співпрацю з кваліфікованими професіоналами, які мають необхідний досвід і знання у галузі фінансів, обліку та управління ризиками.

Перш за все, необхідно визначити, які конкретні аспекти фінансового планування потребують додаткових знань та досвіду. Наприклад, це може включати управління валютним ризиком, оцінку фінансових інструментів або розробку стратегій забезпечення ліквідності [15].

Після визначення потреби у фахівцях розпочинається пошук кандидатів. Це можуть бути внутрішні працівники підприємства, які мають відповідні знання та досвід, або зовнішні консультанти і експерти. Важливо враховувати їх кваліфікації та попередні досягнення.

Фахівці мають працювати у тісній співпраці зі структурними підрозділами підприємства, які відповідають за фінансове планування. Необхідне забезпечення ефективної комунікації та обмін інформацією між фахівцями та командою фінансів.

Разом із фахівцями необхідно розробити докладний план оцінки ризиків та визначення стратегій управління ними. Цей план повинен включати методи оцінки ризиків, визначення контрольних точок та плани для вирішення проблем, які виникають.

Необхідно враховувати потенційну можливість навчання внутрішнього персоналу у галузі оцінки ризиків і управління ними. Це допоможе підприємству розвивати внутрішні компетенції та зменшувати залежність від зовнішніх фахівців.

Потрібно на регулярній основі проводити оцінювання роботи фахівців та результатів їхньої діяльності в галузі оцінки ризиків. Необхідно проводити аудит та перегляди для переконання, що рішення відповідають потребам підприємства та досягають встановлених цілей.

Залучення фахівців у галузі фінансів та управління ризиками допомагає забезпечити, що оцінка ризиків та стратегії управління ними виконуються професійно та ефективно, що є важливим для фінансового здоров'я та стійкості підприємства.

Оцінка ризиків є неперервним процесом, і вона повинна бути вбудована в стратегічне та фінансове планування підприємства. Ефективне управління ризиками допомагає зменшити негативний вплив непередбачуваних подій на фінансовий стан підприємства та забезпечити його стійкість в умовах нестабільності ринку [27].

Вплив ризиків на фінансове планування та прийняття управлінських рішень є ключовою складовою управління фінансами в будь-якій організації. Ризики включають в себе можливі загрози і невизначеності, які можуть вплинути на досягнення фінансових цілей. Ризики впливають на фінансове планування та прийняття управлінських рішень.

При плануванні бюджету організація повинна враховувати можливі фінансові ризики, такі як зміни в ринкових умовах, валютних коливань, зростання витрат тощо. Це дозволяє створити бюджет, який враховує різноманітні можливі сценарії та допомагає керівництву приймати управлінські рішення, які враховують ризики.

У разі розгляду інвестиційних проектів оцінка ризиків грає важливу роль. Фінансові менеджери повинні враховувати можливі фінансові втрати та можливості для заробітку, пов'язані з інвестиціями. Ця оцінка допомагає визначити, чи варто інвестувати гроші в конкретний проект.

Різні фінансові рішення можуть мати різні рівні ризику. Наприклад, вибір джерела фінансування для підприємства (позика, акції, власний капітал) може впливати на рівень фінансового ризику. Фінансові менеджери повинні обмірковувати ці ризики при прийнятті рішень.

Організації можуть використовувати страхування для зменшення фінансового ризику. Наприклад, страхування від природних лих може допомогти покрити збитки в разі надзвичайних ситуацій.

Фінансовий менеджмент також включає в себе аналіз різних фінансових сценаріїв та стрес-тестування, щоб визначити, як організація може витримати різні рівні ризику. Це допомагає керівництву приймати рішення, які забезпечують фінансову стійкість.

Узгодження фінансового планування з управлінськими рішеннями вимагає уважного аналізу ризиків і їх впливу на фінансову стійкість та досягнення стратегічних цілей організації. Компетентне управління ризиками є важливою складовою успіху в будь-якій фінансовій діяльності.

Висновки до розділу1

1. Фінансове планування – це процес розробки та управління фінансовими ресурсами компанії для досягнення стратегічних цілей і завдань. Цей процес передбачає аналіз, прогнозування, планування та управління операціями та фінансовими ресурсами компанії. Фінансове планування включає такі елементи: визначення фінансових цілей, ресурсне планування, прогнозування фінансових результатів, моніторинг та контроль, підтримка прийняття рішень фінансове планування є важливою складовою стратегічного управління підприємством, оскільки воно допомагає забезпечити фінансову стійкість, ресурси та інформацію для досягнення стратегічних цілей і місії підприємства.

2. Фінансовий аналіз грає важливу роль у плануванні діяльності підприємства, оскільки він допомагає оцінити фінансову стійкість, прибутковість і ефективність підприємства. Для проведення фінансового аналізу використовуються різні методи та інструменти: відносні показники, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, трендовий аналіз, аналіз коефіцієнтів, прогнозування, показники фінансового левериджу, аналіз граничних точок, аналіз конкурентоспроможності. Ці інструменти та методи допомагають підприємству аналізувати свою фінансову ситуацію, виявляти проблеми та можливості, розробляти стратегії планування та приймати інформовані фінансові рішення.

3. Вплив ризиків на фінансове планування та прийняття управлінських рішень є ключовою складовою управління фінансами в будь-якій організації.

Ризики включають в себе можливі загрози і невизначеності, які можуть вплинути на досягнення фінансових цілей. Схема оцінки ризиків у фінансовому плануванні передбачає ідентифікація ризиків, оцінка ймовірності і впливу, планування реагування моніторинг та оновлення, залучення фахівців. Ефективне управління ризиками допомагає зменшити негативний вплив непередбачуваних подій на фінансовий стан підприємства та забезпечити його стійкість в умовах нестабільності ринку.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ДДС ІОБ НААН України

Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України є важливим об'єктом для проведення досліджень у галузі розвитку овочівництва та баштанництва в Україні. Організаційно-економічна характеристика цієї станції включає такі важливі аспекти як місцезнаходження, спеціалізація, науковий персонал та інші.

Дніпропетровська дослідна станція розташована у Дніпропетровській області, що сприяє зручному доступу до ринків та інфраструктури. Основною спеціалізацією станції є дослідження в галузі овочівництва та баштанництва. Вона вивчає сорти овочів та баштанів, розробляє нові технології вирощування, і займається проблемами захисту рослин. Станція має висококваліфікований науковий персонал, який складається з докторів і кандидатів сільськогосподарських наук, інженерів та техніків, які проводять дослідження та розробляють інноваційні рішення. Станція активно займається науково-дослідною роботою і має численні наукові публікації та патенти на свої розробки. Вона вносить важливий внесок у розвиток сучасних методів вирощування овочів та баштанів.

Станція працює в партнерстві з аграрними підприємствами та сільськогосподарськими організаціями для впровадження результатів своїх досліджень у виробництво. Це сприяє підвищенню продуктивності і якості сільськогосподарської продукції. Станція має сучасні науково-дослідні лабораторії, теплиці, ділянки для проведення полів, а також спеціалізоване обладнання для вивчення генетичних та агротехнічних аспектів вирощування овочів і баштанів. Станція отримує фінансування від державного бюджету та

інших джерел, що дозволяє забезпечити сталу роботу та здійснювати наукові дослідження відповідно до поставлених завдань.

Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва НААН України грає важливу роль у розвитку галузі овочівництва та баштанництва в Україні, забезпечуючи наукову базу та інноваційні рішення для сільськогосподарських виробників. Дніпропетровська дослідна станція активно співпрацює з іншими науковими установами та організаціями з України та з-за кордону. Це сприяє обміну досвідом та впровадженню сучасних світових тенденцій у галузі овочівництва та баштанництва. Станція проводить навчальні та консультаційні заходи для сільськогосподарських фахівців, фермерів та студентів, сприяючи поширенню наукових знань і передових технологій у галузі. Станція дотримується високих екологічних стандартів та забезпечує безпеку навколишнього середовища у ході досліджень і виробничих процесів.

Дніпропетровська дослідна станція продовжуватиме розвивати наукові дослідження, сприяти впровадженню нових технологій в аграрний сектор та підвищенню конкурентоспроможності українських овочів та баштанів на світовому ринку. Дніпропетровська дослідна станція є ключовим гравцем у забезпеченні сталого розвитку овочівництва та баштанництва в Україні, сприяючи підвищенню врожайності, якості та інноваційності цих галузей. Загальна характеристика Дніпропетровської дослідної станції свідчить про її важливу роль у розвитку українського сільського господарства, сприяючи підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності національної продукції.

На рис. 2.1 відображено аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на стратегію управління фінансами сільськогосподарського підприємства.

Рис.2.1. Аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на стратегію управління фінансами сільськогосподарського підприємства

Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову стратегію аграрного підприємства є надзвичайно важливим для успішної діяльності цього сектору економіки. Фінансовий стан підприємства має великий вплив на його фінансову стратегію. Здатність генерувати прибуток і реінвестувати його в розвиток є важливим аспектом внутрішнього фактора. Управління фінансами та фінансова ефективність грають ключову роль у визначенні стратегії. Ефективне планування бюджету, контроль над витратами і оптимізація фінансових процесів є важливими завданнями. Структура капіталу також впливає на фінансову стратегію. Вибір між власним та позиковим капіталом може впливати на рівень ризику та зобов'язань підприємства.

Ринкові умови, такі як ціни на сільськогосподарську продукцію і сировину, торгові угоди та попит на ринку, мають значущий вплив на фінансову стратегію. Підприємство повинно адаптувати свою стратегію до змін на ринку. Зміни в законодавстві, податкові реформи та регулювання сільськогосподарського сектору можуть впливати на фінансові рішення підприємства. Кліматичні фактори і природні катастрофи можуть впливати на врожай та виробництво, що безпосередньо впливає на фінансову стратегію.

Загалом, фінансова стратегія аграрного підприємства повинна бути гнучкою і адаптованою до комбінації цих внутрішніх та зовнішніх факторів. Ефективне фінансове планування, управління ризиками і постійна оцінка умов довкола підприємства грають важливу роль у досягненні успіху в аграрному секторі.

Дослідження обсягу і динаміки структури земельних площ у сучасних умовах є надзвичайно важливою задачею, оскільки вирішення питань стійкого розвитку та ефективного використання земельних ресурсів має величезне значення для фінансово-економічної діяльності сільськогосподарського підприємства. Ця інформація важлива для розуміння тенденцій у сільському господарстві та природокористуванні, а також для визначення перспектив подальшого розвитку аграрного підприємства. Аналіз змін у структурі земельних площ дозволить керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу земельних ресурсів та сприятиме створенню ефективних стратегій управління земельними активами. У таблиці 2.1 представлені дані про площу різних категорій земель, а також їхню динаміку за досліджуваний період часу, що дозволить наочно проілюструвати зміни у структурі земельних площ ДДС ІОБ НААН.

Таблиця 2.1

Динаміка і обсяг структури земельних площ ДДС ІОБ НААН

Показник	Роки					2022 р. до 2018 р. (%)	Роки				
	2018	2019	2020	2021.	2022		2018	2019	2020	2021	2022
	гектар						%				
Земельна площа	436	436	415	415	415	95,18	100	100	100	100	100
с/г площа	365	365	361	361	361	98,90	83,72	83,72	86,99	86,99	86,99
В т.ч.:											
– орані	348	348	345	345	345	99,14	79,82	79,82	83,13	83,13	83,13
– випаси	18	18	17	17	17	94,44	4,13	4,13	4,10	4,10	4,10
В розрахунку на одного робітника											
– с/г площі	11,77	11,77	11,65	11,65	11,65	98,90	-	-	-	-	-
– орані	11,23	11,23	11,13	11,13	11,13	99,14	-	-	-	-	-

Таблиця 2.1 надає інформацію про обсяг та динаміку структури земельних площ на ДДС ІОБ НААН протягом періоду з 2018 по 2022 роки. У 2018 році загальна площа земель складала 436 гектарів і залишилася на тому ж рівні впродовж 2019 року. У 2020 році відбувся спад до 415 гектарів, який зберігся і в 2021 і 2022 роках. У відсотковому вираженні, порівняно з 2018 роком, загальна площа зменшилася на 4,92% до 2022 року. Площа сільськогосподарських земель становила 365 гектарів в 2018 та 2019 роках, після чого відбувся невеликий спад до 361 гектарів в 2020 році. Ця площа залишилася сталою впродовж 2021 і 2022 років. У відсотковому вираженні, порівняно з 2018 роком, площа сільськогосподарських земель скоротилася на 1,10% до 2022 року. Площа сільськогосподарських земель на одного робітника залишилася майже незмінною впродовж періоду від 2018 до 2022 року.

Загальною тенденцією можна відзначити стабільність обсягу земельних площ на ДДС ІОБ НААН зі зменшенням загальної площі на 4,94% протягом аналізованого періоду. Також видно, що структура земель залишилася

практично незмінною, з площами сільськогосподарських угідь та площами для випасів, які залишилися сталими. Площа для оранки також залишилася сталою та становить значну частину загальної площі сільськогосподарських угідь.

В таблиці 2.2 проведено оцінку забезпеченості основними й оборотними активами ДДС ІОБ НААН України.

Таблиця 2.2

Забезпеченість ДДС ІОБ НААН України основними засобами і оборотними активами

Назва показників	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2018р., (%)
Основні засоби*, тис. грн.	4363,2	4178,2	3879,1	2478,5	3278,6	75,14
Оборотні активи*, тис. грн.	5044,2	5079	4574,6	5926,6	4507,8	89,37
Фондоозброєність праці, тис. грн./1 роб.	140,75	134,78	125,13	79,95	105,76	75,14
Фондозабезпеченість, тис. грн.	1195,40	1144,71	1074,54	686,57	908,20	75,97
Оборотні фонди, тис. грн./100 га	1381,97	1391,51	1267,20	1641,72	1248,70	90,36
Фондомісткість, грн./100 грн. вал. доходу	110,47	85,56	53,38	37,47	51,50	46,62
Фондовіддача, грн./100 грн. ОФ	82,03	102,27	139,98	256,57	193,86	236,34

*– середньорічна вартість

Таблиця 2.2 представляє оцінку забезпеченості основними й оборотними активами ДДС ІОБ НААН України протягом 2018-2022 років. У період від 2018 року до 2022 року спостерігається спадання обсягу основних засобів з 4363,2 тис. грн. до 3278,6 тис. грн. Це свідчить про негативну динаміку і зменшення виробничого потенціалу організації на 24,86%. Значення оборотних активів також знизились з 5044,2 тис. грн. в 2018 році до 4507,8 тис. грн. в 2022 році, що відзначається зниженням на 11,63%. Це може вказувати на меншу ліквідність і здатність організації до виробництва і реалізації товарів. Фондозабезпеченість показує величину основних засобів на 100 га землі. Якщо в 2018 році цей показник становив 1195,40 тис. грн., то

в 2022 році зменшився до 908,20 тис. грн. Це говорить про зменшення обсягу основних засобів на одиницю землі.

Фондоозброєність праці: від 2018 року до 2022 року вартість основних засобів на одного працівника знизилась на 25,86%. Це може свідчити про необхідність впровадження більшої технологізації та ефективності праці. Фондовіддача вказує на відношення прибутку до вартості основних засобів. З 2018 року до 2022 року вона збільшилася майже у 2,5 рази, що може означати покращення рентабельності вкладеного капіталу. Значення оборотних фондів знизилась з 1381,97 тис. грн./100 га в 2018 році до 1248,70 тис. грн./100 га в 2022 році, що свідчить про зниження ліквідності та здатності організації виробляти продукцію.

Виробництво сільськогосподарської продукції досліджуваного аграрного підприємства проаналізовано в таблиці 2.3. У цілому, таблиця 2.3 свідчить про позитивну динаміку розвитку досліджуваного сільськогосподарського підприємства протягом вказаного періоду. Збільшення основних та оборотних активів, покращення показників фондозабезпеченості та фондовіддачі свідчать про позитивні зрушення у фінансовому стані організації. Таблиця 2.3 надає інформацію щодо динаміки виробництва сільськогосподарської продукції за п'ять років (2018-2022), а також структури товарної продукції. У таблиці 2.3 наведено кілька різновидів сільськогосподарської продукції, включаючи пшеницю (озимину), соняшник, овочі, та іншу продукцію рослинництва. По кожному різновиду продукції подано дані за роки 2018-2022. Зауважимо, що виробництво пшениці знизилось з 3039 тис. грн. в 2018 році до 2994 тис. грн. в 2022 році. Соняшник показав ріст, з 138 тис. грн. в 2018 році до 2752 тис. грн. в 2022 році. Представлена інформація також показує відсотковий внесок кожного різновиду продукції у загальну структуру сільськогосподарської продукції у роках 2018-2022. Так, пшениця (озимина) у 2022 році становить 46.78% від загального виробництва.

Таблиця 2.3

Структура товарної продукції та аналіз динаміки виробництва
сільськогосподарської продукції

Різновид продукції	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. проти 2018 р. (+або -)	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.		%	%	%	%	%
Пшениця озима	3039	2461	2387	2892	2994	-45	84,42	76,83	42,59	45,66	46,78
Соняшник	138	140	2615	2762	2752	2614	3,83	4,37	46,66	43,61	43,00
Овочі	9	10	9	10	9	0	0,25	0,31	0,16	0,16	0,14
Інша продукція рослинництва	152	147	256	292	284	132	4,22	4,59	4,57	4,61	4,44
Продукція рослинництва загалом	3338	2758	5267	5956	6039	2701	92,72	86,11	93,99	94,03	94,36
Послуги с/г	262	445	337	378	361	99	7,28	13,89	6,01	5,97	5,64
Всього	3600	3203	5604	6334	6400	2800	100	100	100	100	100

Загалом, таблиця 2.3 показує значущий ріст виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема пшениці та соняшнику, що може свідчити про позитивні зрушення в аграрному секторі протягом цих років.

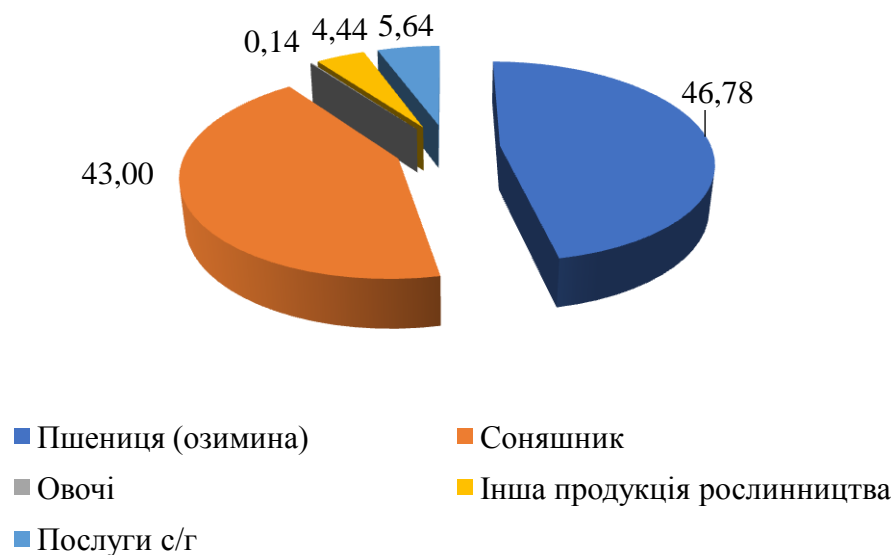

Рис. 2.2. Асортимент виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2022 році, %

На рис. 2.2 проведено аналіз асортименту виробленої продукції на досліджуваному сільськогосподарському підприємстві у 2022 році. Трудові ресурси ДДС ІОБ НААН та оцінка їх ефективності проаналізовано в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Ефективність використання трудових ресурсів ДДС ІОБ НААН

Показник	Роки					2022 р. до 2018 р., +/-
	2018	2019	2020	2021	2022	
Продукція валова - всього, тис. грн.	3579	4273	5430	6359	6356	2777
Чисельність працівників (середньорічна), чол.	31	31	31	31	31	0
С/г послуги, тис. грн.	411	445	337	361	432	21
Витрати на оплату праці, тис. грн.	1822	1992	1936	2102	1989	167

Таблиця 2.4 надає інформацію про трудові ресурси ДДС ІОБ НААН протягом п'яти років (з 2018 по 2022 роки) та оцінки їх ефективності. У 2018 році продукція валова становила 3579 тис. грн., але з часом значно зростала, досягаючи 6,356 тис. грн. у 2022 році. За п'ять років спостерігалось зростання на 2777 тис. грн., що свідчить про позитивну динаміку валової продукції. За п'ять років, з 2018 по 2022 рік, кількість працівників залишалася стабільною і становила 31 чоловік. Це свідчить про певну сталість в кадровому ресурсі у досліджуваному сільськогосподарському підприємстві. У 2018 році витрати на оплату праці становили 1822 тис. грн. і поступово зростали до 1,989 тис. грн. у 2022 році. За п'ять років цей показник збільшився на 167 тис. грн., що може вказувати на зростання витрат на оплату праці. Загальна оцінка ефективності трудових ресурсів у ДДС ІОБ НААН може бути такою:

- валова продукція зростала протягом років, що свідчить про позитивну динаміку виробництва;
- послуги сільського господарства також показують певне зростання, що може бути позитивним сигналом;

- кількість працівників залишалася стабільною, що може бути ефективним управлінським рішенням для підтримання сталості;

- однак, витрати на оплату праці також зросли, і це може вимагати уважного аналізу для забезпечення ефективного управління ресурсами. У цілому, для більш детального аналізу слід розглянути додаткові фактори та контекст, а також врахувати стратегічні цілі та завдання сільськогосподарського підприємства.

Ефективність виробничо-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН та її аналіз проведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства та її аналіз

Назва показників	Роки					2022 р. до 2018 р., у %
	2018	2019	2020	2021	2022	
У розрахунку на 100 гектарів с/г угідь, грн.:						
– основних фондів	1195,40	1144,71	1074,54	686,57	908,20	75,97
– прямих затрат праці	499,18	545,75	536,29	582,27	550,97	110,38
Виготовлено валової продукції за співставними цінами, грн. розраховуючи на:						
–100 гектарів угіддя с.-г.	980,55	1170,68	1504,16	1761,50	1760,66	179,56
–1 грн. основних фондів	0,82	1,02	1,40	2,57	1,94	236,34
–1 працівника	115,45	137,84	175,16	205,13	205,03	177,59
Рентабельність, %	1,17	1,41	-0,27	-2,52	-2,25	-191,70

Аналіз таблиці 2.5, що стосується виробничо-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН, дає можливість зрозуміти динаміку розвитку підприємства протягом п'яти років, а також оцінити його фінансову стабільність та рентабельність. За роки спостережень видно, що кількість основних засобів на 100 гектарів сільськогосподарських угідь зменшилася до 908,20грн. у 2022 році, порівняно з 1195,40грн. в 2018 році. Це свідчить про коливання вартості основних засобів, але загалом за період спостереження їх вартість знизилась на 24,03 %. Витрати на працю на 100 гектарів збільшились з 499,18грн. в 2018 році до 550,97грн. в 2022 році. Це означає, що витрати на оплату праці зросли на 10,38 %. Це може бути результатом інфляції та/або підвищення

заробітних плат. За аналізований період валове виробництво збільшилося з 980,50грн. в 2018 році до 1760,66грн. в 2022 році. Це означає, що компанія збільшила обсяг виробництва на 79,56%. Ця динаміка позитивна і свідчить про зростання продуктивності підприємства.

Рентабельність виробництва показує, що в 2018 та 2019 роках вона становила 1,17% і 1,41% відповідно. Однак, в 2020, 2021 та 2022 роках вона вказує на втрати в розмірі -0,27%, -2,52% і -2,25% відповідно. Це свідчить про те, що компанія не досягла прибутковості в цих роках і має фінансові труднощі. Узагальнюючи, таблиця 2.5 свідчить про зростання вартості основних засобів і витрат на працю, а також позитивну динаміку виробництва. Однак, показники рентабельності свідчать про проблеми в господарській діяльності підприємства, і, можливо, потребується перегляд стратегії для збалансування витрат та доходів.

В таблиці 2.6 проведено оцінку та аналіз стану майна досліджуваного аграрного підприємства.

Таблиця 2.6

Коефіцієнтний аналіз стану майна ДДС ІОБ НААН

Назва показників	Роки					Відношення 2022 р. до 2018р., (індекс)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Частина ОВФ	52,38	52,87	52,76	68,15	54,40	1,04
Частина ОФ у активах	45,31	43,49	44,73	28,50	39,57	0,87
КМ активів	0,42	0,13	0,22	0,15	0,44	1,05
КЗ основних фондів	0,492	0,514	0,532	0,562	0,571	1,16

Аналіз стану майна ДДС ІОБ НААН за допомогою коефіцієнтного аналізу протягом п'яти років (2018-2022) вказує на деякі важливі тенденції та зміни у структурі та руху майнових показників. У 2018 році частина оборотних виробничих фондів (ОВФ) складала 52,38 %, і цей показник дещо підвищився у 2019 році до 52,87%. Проте в 2020 році відбулося невеличке зниження, коли цей показник становив 52,76 %. У 2021 році спостерігається

різке зростання до 68,15%, що може бути показником позитивних змін у виробничих процесах.

У 2022 році частина оборотних виробничих фондів стабілізувалася на рівні 54,40%. Зростання показника від 2019 до 2022 року (з індексом 1,04) свідчить про поступове відновлення цієї частини майна. Частина основних фондів (ОФ) у активах у 2018 році становила 45,31 %. Протягом наступних трьох років цей показник дещо зменшився, досягнувши 28,50 % у 2021 році. Проте в 2022 році спостерігається певне відновлення цього показника до 39,57%. Зменшення показника від 2018 до 2022 року може свідчити про те, що частина основних фондів стала меншою у структурі активів. Коефіцієнт зносу (КЗ) основних фондів почав зростати з 0,492 в 2018 році до 0,571 в 2022 році. Це зростання означає, що основні фонди стають старішими, і, можливо, потребують більше уваги на обслуговування та оновлення. Коефіцієнт мобільності активів зріс з 0,42 в 2018 році до 0,44 в 2022 році. Ця зміна свідчить про збільшену готовність активів до руху, що може бути позитивним сигналом для можливостей розвитку та інвестицій.

Узагальнюючи, можна сказати, що за аналізом стану майна ДДС ІОБ НААН видно певні тенденції до відновлення показників після спаду у 2019 році, але деякі аспекти, такі як коефіцієнт зносу основних фондів, вимагають уваги. Загалом, важливо продовжувати моніторити та аналізувати показники ефективності фінансово-економічної діяльності для забезпечення стійкого фінансового стану організації.

2.2. Планування і прогнозування потреб у фінансових ресурсах

Планування і прогнозування потреб у фінансових ресурсах сільськогосподарського підприємства є важливим процесом, який допомагає забезпечити ефективне управління фінансами та забезпечити стійкий розвиток сільськогосподарського бізнесу. Визначено основні кроки у цьому

процесі. Перший крок - це аналіз фінансової діяльності підприємства за попередні роки. Даний аналіз допоможе виявити основні тенденції та патерни, які впливають на фінансовий стан підприємства. Прогнозування виробничої діяльності, визначення обсягів виробництва, посівів та планування врожаю є важливими аспектами. Це допомагає визначити потреби в грошових ресурсах для придбання насіння, добрив, обробітку землі та інших витрат на виробництво.

На основі прогнозу виробництва розробляються прогнози доходів та витрат. Важливо враховувати всі види доходів, такі як продаж продукції, субсидії, фінансова допомога тощо, а також всі види витрат, включаючи зарплати, купівлю обладнання, обслуговування позик і кредитів. Якщо сільськогосподарське підприємство планує розвиток чи модернізацію, необхідно розробити план інвестицій та визначити ресурси, які будуть потрібні для цього. Після визначення потреб у фінансових ресурсах, потрібно визначити, звідки ці ресурси будуть отримані. Це може включати в себе власний капітал, кредити від банків, субсидії від уряду та інші джерела. Плани потрібно регулярно моніторити і коригувати з урахуванням змін у ситуації. Це допоможе уникнути фінансових проблем і забезпечити стійкий розвиток підприємства.

Правильне планування і прогнозування фінансових потреб допомагає сільському господарству зберегти фінансову стійкість і забезпечити ефективне використання ресурсів для досягнення своїх цілей.

Актив балансу сільськогосподарського підприємства ДДС ІОБ НААН за 2018-2022рр проаналізовано в таблиці 2.7.

Аналіз активу балансу аграрного підприємства "ДДС ІОБ НААН" за період з 2018 по 2022 роки вказує на деякі важливі тенденції та зміни у структурі та розмірі активів підприємства. Основні засоби підприємства зменшилися на 1084,6 тис. грн. або 24,86% протягом періоду з 2018 по 2022 рік. Це свідчить про можливу модернізацію або продаж активів. Загальна

сума необоротних активів підприємства скоротилася на 806,6 тис. грн. або 17,59%, що вказує на загальний спад необоротних активів.

Таблиця 2.7

Аналіз та оцінка активу балансу аграрного підприємства

ДДСІОБНААН за 2018-2022 рр., тис. грн.

Показник	Роки					2022 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	2021	2022	+/-, грн.	%
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	221,9	349,2	217,6	290,94	499,9	278	225,28
Основні засоби	4363,2	4178,2	3879,1	2478,5	3278,6	-1084,6	75,14
Усього за розділом I	4585,1	4527,4	4096,7	2769,4	3778,5	-806,6	82,41
II. Оборотні активи							
Запаси	2063	4877,4	3633,5	3187,7	2153,3	90,3	104,38
Дебіторська заборгованість	2937,5	99,8	102,6	2109	2298,3	-639,2	78,24
Гроші та їхні еквіваленти	43,7	101,8	838,5	629,9	56,2	12,5	128,60
Усього за розділом II	5044,2	5079	4574,6	5926,6	4507,8	-536,4	89,37
Баланс	9629,3	9606,4	8671,3	8696,0	8286,3	-1343	86,05

Запаси значно зростали, загалом, вони збільшилися на 90,3 тис. грн. або 4,38% за весь період. Дебіторська заборгованість підприємства велика, і вона знизилась в 2022 році на 639,2 тис. грн. або 21,76 %. Це може бути зв'язано з різким збільшенням кредиторів або зменшенням відстроченого платежу. Гроші та їхні еквіваленти суттєво коливалися протягом періоду, але загалом збільшилися на 12,5 тис. грн. або 28,60%. Баланс підприємства скоротився на 1343 тис. грн. або 13,95% за п'ять років. Це може свідчити про загальний спад обсягу активів та можливу потребу в перегляді стратегії підприємства для збільшення прибутковості.

На рис. 2.3. показані складові елементи активу балансу ДДС ІОБ НААН, їх структура і динаміка за 2017-2021 рр.

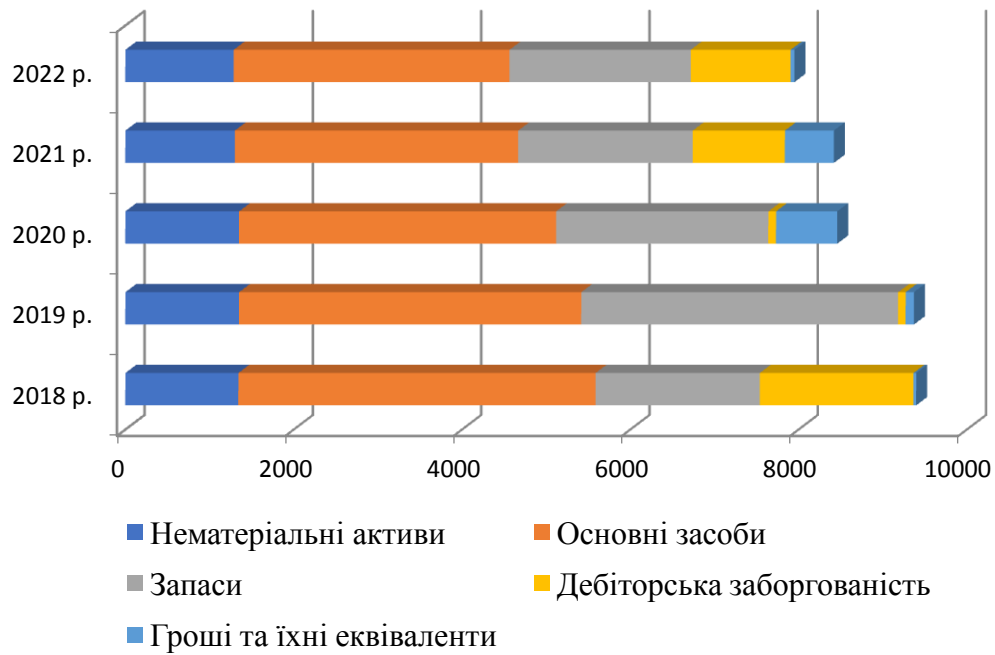

Рис. 2.3. Складові елементи активу балансу ДДС ІОБ НААН, їх структура і динаміка за 2017-2021 рр.

В таблиці 2.8 проведено аналіз та оцінку основних складових елементів пасивної частини балансу досліджуваного аграрного підприємства за 2018-2022 рр. Таблиця 2.8 представляє аналіз та оцінку основних складових елементів пасивної частини балансу ДДС ІОБ НААН за період з 2018 по 2022 рік. Зареєстрований капітал та інші додаткові складові збільшилися з 6538,2 тис. грн. у 2018 році до 9965,3 тис. грн. у 2022 році. Це представляє зростання на 3427,1 тис. грн. або 52,42 % протягом цього періоду.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) від 2018 до 2022 року зменшився з 341,6 тис. грн. до -3652,2 тис. грн. Від'ємний показник вказує на накопичений збиток. Аналіз таблиці показує, що ДДС ІОБ НААН зазнала зменшення у загальному балансі, основною причиною якого є зменшення нерозподіленого прибутку та інших поточних боргів, хоча збільшилися зареєстрований капітал та поточна кредиторська заборгованість. Такий аналіз може бути корисним для прийняття фінансових рішень та стратегічного планування в майбутньому.

Таблиця 2.8

Основні складові елементи пасивної частини балансу ДДС ІОБ НААН,
їх аналіз та оцінка за 2018-2022 рр., тис. грн.

Назва показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р.	
						абсолютна зміна, грн.	відносна зміна, %
І. Власний капітал							
Зареєстрований капітал й інший додатковий	6538,2	6577,8	9773,3	9708,54	9965,3	3427,1	152,42
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	341,6	71,1	-3606,6	-3519,8	-3652,2	-3993,8	-1069,15
Усього розділом І за	6879,8	6648,9	6166,7	6188,74	6313,1	-566,7	91,76
ІІ. Зобов'язання							
Поточна кредиторська заборгованість	81,2	79,5	68,5	71,2	79,6	-1,6	98,03
Інші поточні борги	2668,3	2878	2436,1	2436,1	1893,6	-774,7	70,97
Усього розділом ІІ за	2749,5	2957,5	2504,6	2507,3	1973,2	-776,3	71,77
Баланс	9629,3	9606,4	8671,3	8696,04	8286,3	-1343	86,05

На рис. 2.4 проаналізовано основні структурні елементи пасиву балансу аграрного підприємства за 2018-2022 рр.

Таким чином, планування і прогнозування потреб у фінансових ресурсах є надзвичайно важливим для ефективного управління сільськогосподарським підприємством. Його завданням є забезпечення належного рівня фінансової стійкості та успішної діяльності підприємства. Планування фінансових ресурсів дозволяє підприємству визначити свої поточні та майбутні фінансові потреби. Це допомагає уникнути фінансових криз та забезпечує стабільність діяльності. Аналіз і прогнозування фінансових потреб допомагає ідентифікувати можливі ризики та знаходити шляхи їх зменшення або управління.

Рис. 2.4. Дослідження основних структурних елементів пасиву балансу досліджуваного сільськогосподарського підприємства за 2018-2022 рр., грн.

Планування дозволяє визначити необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів, а також обрати найбільш вигідні джерела фінансування, такі як кредити, інвестиції або субсидії. Аналіз фінансових потреб допомагає оптимізувати розподіл фінансових ресурсів, підвищити ефективність витрат та вдосконалити управління ліквідністю. У цілому, планування і прогнозування потреб у фінансових ресурсах є основним інструментом для досягнення фінансової стабільності та успішності сільськогосподарського підприємства, і вимагає систематичного інтегрованого підходу до управління фінансами.

2.3. Управління оборотним капіталом: оптимізація запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості

Управління оборотним капіталом є важливою складовою фінансового управління підприємством. Оптимізація запасів, дебіторської та

кредиторської заборгованості грає ключову роль у забезпеченні ефективного використання оборотного капіталу. Слід впроваджувати моделі прогнозування попиту для більш точного управління запасами. Співпраця з постачальниками може допомогти зменшити частоту і обсяги поставок, що в свою чергу зменшить рівень запасів. Варто встановити оптимальні строки оплати для клієнтів та вживати заходи для їх виконання. Розглядати можливість відстрочки оплати постачальникам, але при цьому не допускати занадто довгих строків оплати, що може вплинути на репутацію компанії. Отже, управління оборотним капіталом вимагає постійного моніторингу і аналізу фінансових процесів компанії з метою забезпечення максимальної ефективності використання ресурсів і зниження фінансових ризиків.

В таблиці 2.9 проаналізовано фінансові результати за 2018-2022 рр. досліджуваного аграрного підприємства. Аналіз фінансових результатів підприємства ДДС ІОБ НААН за період з 2018 по 2022 роки дає можливість зрозуміти загальний стан компанії та її фінансовий розвиток протягом цих п'яти років. В період з 2018 по 2022 рік, доходи від реалізації зросли. Ця динаміка свідчить про те, що підприємство здатне збільшувати свій обсяг продажів протягом років. Валовий прибуток зменшився протягом цього періоду.

Таблиця 2.9

Фінансові результати за 2018-2022 рр. підприємства ДДС ІОБ НААН, тис. грн.

Назва показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення 2022 р. до 2018 р.
Доходи від реалізації	3949,7	4883,6	7266,3	6614,8	6365,7	161,17
Витрати на виготовлення	2765,6	4756,0	6538,2	6219,7	5895,4	213,17
Валовий прибуток	1295,1	139,5	669,1	511,1	409,4	31,61
Інші операційні доходи	31,3	33,3	44,4	42,3	41,5	132,59
Витрати з продажів активів	1192,5	121,1	618,9	611,5	517,7	43,41
Інші витрати	101,6	101,8	112,8	93,6	98,5	96,95

Чистий фінансовий результат	32,4	67,2	-17,6	-156,7	-162,4	-408,64
-----------------------------	------	------	-------	--------	--------	---------

Це може бути наслідком того, що збільшення витрат на виготовлення перевищило зростання доходів від реалізації. Чистий фінансовий результат суттєво зменшився. Це показує, що у підприємства відбувається втрата, і це потребує уважного аналізу та можливих заходів для зменшення збитків. Узагальнюючи, за цими даними можна сказати, що компанія збільшила свої доходи від реалізації, але також збільшила витрати, що призвело до зменшення валового прибутку і значних збитків у чистому фінансовому результаті. Підприємство може потребувати перегляду своєї стратегії та витрат для покращення фінансового стану.

Грунтуючись на попередніх дослідженнях у цій роботі, побудовано шість індикаторів першого рівня на основі даних фінансової звітності, а саме індекс платоспроможності, індекс прибутковості, індекс операційної спроможності, індекс здатності до розвитку, індекс грошових потоків та індекс рівня ризику. На їх основі було визначено 25 допоміжних показників, які допоможуть у побудові фінансової моделі. Ці маркери будуть представлені нижче. На рис.2.5. показана динаміка результатів фінансово-господарської діяльності досліджуваного агарного підприємства за 2018-2022 рр.

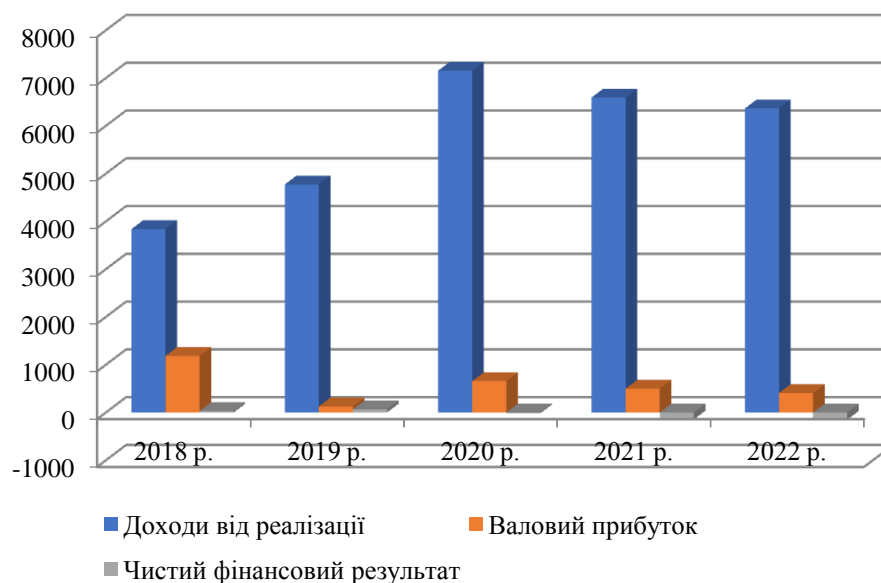

Рис. 2.5. Динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр., грн.

Показники платоспроможності. Платоспроможність - це показник, який розглядається в грошовій експертизі і відображає спроможність підприємства погасити свої зобов'язання. Очевидно, що підприємства в основному використовують метод зобов'язальної діяльності для того, щоб отримати більш доступні активи для ведення фінансово-економічної діяльності. Однак зобов'язальна діяльність додатково несе в собі небезпеку: у випадку, якщо суб'єкт господарювання не зможе розумно контролювати свої зобов'язання, це призведе до неможливості відшкодування зобов'язань та інші обставини, які можуть прямо призвести до неплатоспроможності підприємства. Таким чином, неплатоспроможність становить значну частину монетарної небезпеки.

Індикатори операційної потужності. Операційна межа відображає робочу продуктивність підприємства і, крім того, відображає вміння створювати прибутки, використовуючи різні ресурси ззовні, так само як і здатність управляти ресурсами зі сторони, так як і здатність управляти ризиками. Розвиток фінансової кризи спричиняється безпорадним управлінням підприємствами.

Показники, наведені в таблиці 2.10, використовуються для оцінки платоспроможності досліджуваного підприємства.

Індикатори здатності до розвитку. Перелік індикаторів потенціалу розвитку в першу чергу використовується для оцінки з кращою моделлю, яка буде краще готова до монетарних ризиків. Темпи розвитку фундаментального бізнесу визначаються за наступним рівнянням: (угоди поточного року - минулорічний бізнес)/ абсолютна кількість угод за минулий рік.

Показники рівня ризику. Для того, щоб виміряти рівень ризику підприємства, використовується показник фінансового левериджу підприємства, який розраховується за наступною формулою:

$EBIT/(EBIT - I)$, де EBIT – це Ebit до змін, I - відсотки.

Рівень фінансового левериджу безпосередньо впливає на здатність компанії протистояти зовнішнім ризикам.

Таблиця 2.10

Індикатори платоспроможності та прибутковості досліджуваного сільськогосподарського підприємства

Назва показника	Скорочена назва показника	Розрахункові формули
Коефіцієнт співвідношення активів і пасивів	DAR	Загальні пасиви/ Сукупні активи
Коефіцієнт заборгованості за грошовим потоком (Cash flow debt ratio)	CCR	Річний чистий операційний грошовий потік/ Поточні зобов'язання на кінець року
Коефіцієнт швидкої ліквідності	ATR	(сукупні активи - запаси)/поточні зобов'язання
Прибутковість	SP	ROE = прибуток після оподаткування/ Власний капітал
Маржа прибутку	GPM	(Валовий дохід від основної діяльності * Валові витрати від основної діяльності)/ Валовий дохід від основної діяльності * 100%
Рентабельність сукупних активів	ROA	Чистий прибуток/сукупні активи*100%

У цій частині моделі показники ефективності генеруються шляхом порівняння очікуваних наслідків тестів та реальних результатів. Серед них найбільш фундаментальними є точність моделі - це ступінь подібності тегів у прогнозованому результаті як реальної обставини, що віддзеркалює загальний порядок післядії моделі. Точність і частота перегляду більше зосереджуються на групувальній здатності моделі для ідентифікації проблемних тестів.

Адаптивність фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії важлива для ефективного управління в умовах, коли інформація про ринок, конкурентів та інші фактори недоступна або неповна.

Інформаційна асиметрія в аграрному секторі може виникати з різних причин, таких як невизначеність врожаю, коливання цін на сировину, а також обмежена доступність інформації про ринкові умови.

Ось декілька можливостей адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства в умовах інформаційної асиметрії:

1. Диверсифікація ризиків: Підприємство може розглядати можливості диверсифікації своїх видатків і доходів. Це може включати вирощування різних культур або розвиток додаткових джерел доходів, таких як агротуризм або агропереробка.

2. Використання фінансових інструментів: Підприємство може використовувати фінансові інструменти, такі як ф'ючерси, опціони або страхування врожаю, для зменшення фінансового ризику в умовах невизначеності.

3. Моніторинг ринкових умов: Постійний моніторинг ринкових умов і оточуючих факторів дозволяє підприємству швидко реагувати на зміни. Використання аналітики та інформаційних ресурсів допомагає вчасно приймати рішення.

На рис. 2.6 показані можливості адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії.

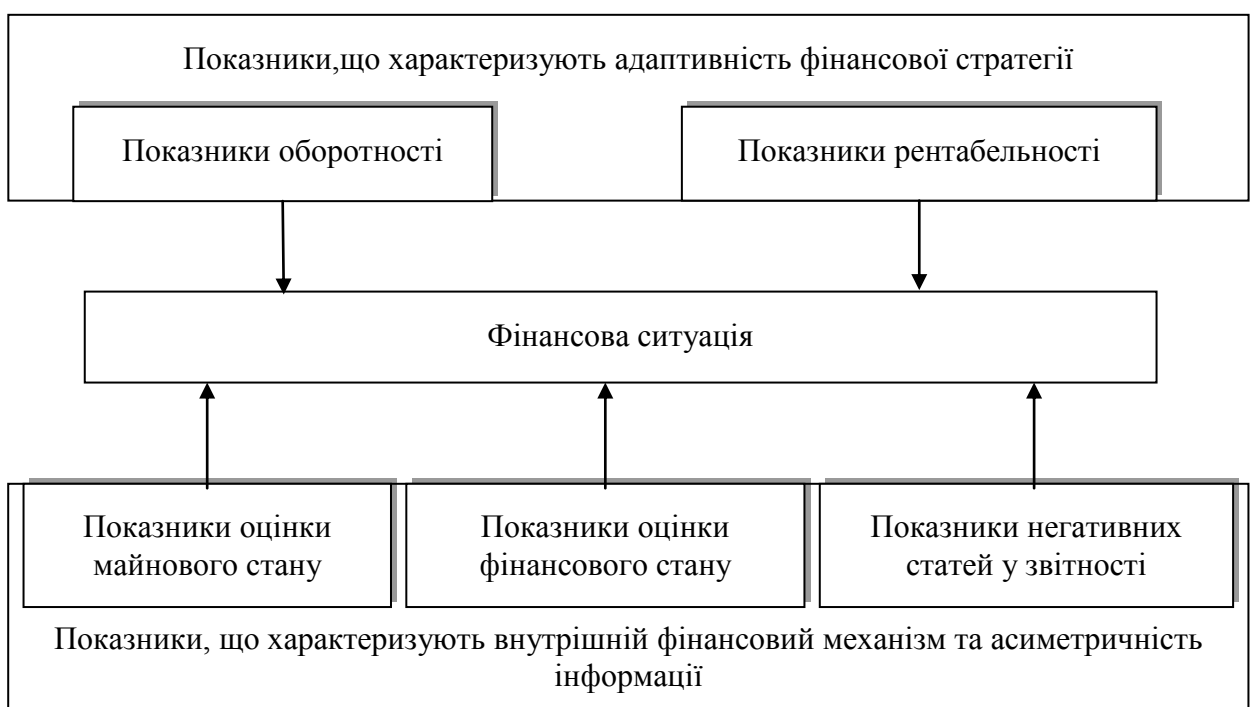

Рис. 2.6 Можливості адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії

Аграрні підприємства повинні постійно аналізувати і адаптувати свої фінансові стратегії, враховуючи інформаційну асиметрію та змінювані умови на ринку. Адаптивність є ключовою для успіху в цьому галузі і допомагає зберегти фінансову стійкість та конкурентоспроможність аграрних підприємств.

На рис. 2.7 розглянуто причини неефективності фінансових стратегій на досліджуваному аграрному підприємстві.

Рис. 2.7 Причини неефективності фінансових стратегій на досліджуваному аграрному підприємстві

Отже, неефективність фінансових стратегій на аграрному підприємстві може бути обумовлена різними факторами. Ось деякі можливі причини:

- Недостатній аналіз ринку: неефективні фінансові стратегії можуть виникнути через недостатній аналіз ринку та відсутність ретельного дослідження попиту на продукцію аграрного підприємства. Якщо стратегія не враховує реальні потреби ринку, це може призвести до невдачі.

- Погане фінансове планування: відсутність чіткого фінансового плану може спричинити неефективність стратегій. Якщо не визначено, які ресурси потрібні для розвитку підприємства і як вони будуть залучені, це може вести до фінансових труднощів.

- Високі фінансові ризики: аграрні підприємства піддаються різноманітним ризикам, таким як погодні умови, врожайність, цінова нестабільність та інші. Якщо фінансова стратегія не передбачає заходи для зменшення цих ризиків або не забезпечує достатньої фінансової стійкості, то підприємство може втратити прибуток.

- Недостатнє управління оборотними коштами: неефективне управління оборотними коштами може викликати затримки в оплаті постачальників, що може мати негативний вплив на діяльність підприємства.

- Відсутність диверсифікації: якщо аграрне підприємство спеціалізується на обмеженому виді продукції і не розвиває інші напрямки або не вивчає можливості для диверсифікації, це може призвести до вразливості на ринку.

- Недостатня ефективність управління: відсутність ефективного управління фінансами та ресурсами може спричинити помилки в реалізації стратегії та призвести до фінансових труднощів.

Таким чином, для покращення ефективності фінансових стратегій на аграрному підприємстві важливо проводити детальний аналіз, розробляти

чіткий фінансовий план, диверсифікувати діяльність та ефективно управляти фінансами та ризиками.

Висновки до розділу 2

1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за допомогою коефіцієнтного аналізу протягом п'яти років (2018-2022) вказує на деякі важливі тенденції та зміни у структурі та руху майнових показників. У 2018 році частина оборотних виробничих фондів складала 19,78%, і цей показник значно знизився у 2019 році до 12,00%. У 2021 році спостерігається різке зростання до 19,91%, що може бути показником позитивних змін у виробничих процесах. Узагальнюючи, можна сказати, що за аналізом стану майна ДДС ІОБ НААН видно певні тенденції до відновлення показників після спаду у 2019 році, але деякі аспекти, такі як коефіцієнт зносу основних фондів, вимагають уваги. Загалом, важливо продовжувати моніторити та аналізувати показники ефективності фінансово-економічної діяльності для забезпечення стійкого фінансового стану організації.

2. Управління оборотним капіталом є важливою складовою фінансового управління підприємством. Оптимізація запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості грає ключову роль у забезпеченні ефективного використання оборотного капіталу. Слід впроваджувати моделі прогнозування попиту для більш точного управління запасами. Співпраця з постачальниками може допомогти зменшити частоту і обсяги поставок, що в свою чергу зменшить рівень запасів. Отже, управління оборотним капіталом вимагає постійного моніторингу і аналізу фінансових процесів компанії з метою забезпечення максимальної ефективності використання ресурсів.

3. Неефективність фінансових стратегій на аграрному підприємстві може бути обумовлена різними факторами. Можливими причинами є недостатній аналіз ринку; погане фінансове планування; високі фінансові ризики; недостатнє управління оборотними коштами; відсутність

диверсифікації; недостатня ефективність управління. Таким чином, для покращення ефективності фінансових стратегій на аграрному підприємстві важливо проводити детальний аналіз, розробляти чіткий фінансовий план, диверсифікувати діяльність та ефективно управляти фінансами та ризиками.

РОЗДІЛ 3.
НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО
ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1. Інструменти для моделювання та прогнозування фінансових показників

Моделювання та прогнозування фінансових показників є важливими завданнями у сфері фінансів підприємства, оскільки вони дають цінну інформацію про майбутню ефективність фінансових активів, бізнесу та ринків. Щоб зрозуміти наукове підґрунтя необхідності використання інструментів для цих цілей, важливо враховувати складність і невизначеність, притаманні фінансовим системам. Проаналізовано ключові наукові причини для використання інструментів у фінансовому моделюванні та прогнозуванні:

1. Нелінійність і складні взаємодії. Фінансові системи характеризуються складними взаємозв'язками та нелінійними взаємодіями між різними економічними змінними. Ці змінні можуть включати процентні ставки, темпи інфляції, обмінні курси, ціни на активи тощо. Ці складні процеси неможливо ефективно проаналізувати за допомогою простих лінійних рівнянь. Такі інструменти, як математичні моделі та комп'ютерні симуляції, дозволяють нам фіксувати і вивчати цю складну динаміку.

2. Аналіз даних і розпізнавання шаблонів. Фінансові дані, як правило, містять величезну кількість інформації. Аналіз та виявлення значущих закономірностей у цих даних може бути складним завданням для людини. Статистичні інструменти та інструменти машинного навчання дозволяють систематично аналізувати історичні дані для виявлення тенденцій, кореляцій та інших важливих закономірностей, які допомагають робити прогнози на майбутнє.

3. Управління ризиками. Фінансовим ринкам притаманна невизначеність, а управління ризиками є фундаментальним аспектом прийняття фінансових рішень. Моделі та інструменти прогнозування необхідні для кількісної оцінки та управління різними видами ризику, такими як ринковий, кредитний та операційний ризику. Використовуючи ці інструменти, фінансові фахівці можуть оцінити потенційний вплив різних факторів ризику на свої інвестиції або бізнес-стратегії.

4. Підтримка прийняття рішень. Інструменти фінансового моделювання та прогнозування надають особам, які приймають рішення, структуровану основу для прийняття обґрунтованих рішень. Ці інструменти пропонують сценарії та аналіз "що було б, якби", допомагаючи зацікавленим сторонам оцінити потенційні результати різних стратегій, інвестицій або політичних рішень. Цей науковий підхід до підтримки прийняття рішень підвищує якість прийняття фінансових рішень.

5. Аналіз часових рядів. Багато фінансових показників, таких як ціни на акції або темпи зростання ВВП, демонструють залежність від часу. Аналіз часових рядів, який включає в себе статистичні методи аналізу послідовних точок даних, має вирішальне значення для розуміння і прогнозування цих показників. Інструменти та моделі, розроблені для аналізу часових рядів, є науково обґрунтованими та важливими для фінансового прогнозування.

6. Економічні теорії та перевірка гіпотез. Фінансові моделі часто спираються на економічні теорії та гіпотези. Ці моделі дозволяють дослідникам перевіряти та вдосконалювати економічні теорії, порівнюючи прогнози, отримані за допомогою моделей, з реальними даними. Цей ітеративний процес допомагає покращити наше розуміння фінансових ринків та економічної поведінки.

7. Інтеграція макро- та мікрофакторів. На фінансові системи впливає безліч макроекономічних і мікроекономічних факторів. Інструменти моделювання та прогнозування дозволяють інтегрувати ці фактори в єдину систему, що сприяє більш повному і точному аналізу фінансових показників.

Таким чином, наукова потреба у використанні інструментів фінансового моделювання та прогнозування зумовлена складністю, нелінійністю та невизначеністю, притаманними фінансовим системам. Ці інструменти дають змогу застосувати системний підхід до аналізу, прогнозування та управління фінансовими показниками, що має вирішальне значення для прийняття обґрунтованих рішень та управління ризиками у світі фінансів.

Моделювання та прогнозування фінансових показників має важливе значення для бізнесу та інвесторів, щоб приймати обґрунтовані рішення. Існує кілька інструментів і методів, які допоможуть у цьому процесі. Ось деякі з найпоширеніших інструментів для фінансового моделювання та прогнозування:

- Microsoft Excel є одним з найпоширеніших інструментів для фінансового моделювання. Він пропонує різні функції, формули та інструменти для створення складних фінансових моделей. За допомогою Excel можна створювати звіти про прибутки та збитки, баланси та звіти про рух грошових коштів.

- Програмне забезпечення для фінансового моделювання. Існує кілька спеціалізованих програмних інструментів для фінансового моделювання, таких як Quantrix, AdaptiveInsights та Planful. Ці інструменти пропонують розширені функції та шаблони для побудови комплексних фінансових моделей.

- Програмне забезпечення для прогнозування таке як IBM PlanningAnalytics, Anaplan та OracleHyperion, може допомогти у фінансовому прогнозуванні та бюджетуванні. Вони дозволяють аналізувати сценарії та інтегрувати дані.

- Онлайн-платформи фінансового моделювання такі як Finbox та Intrinio, надають шаблони та дані для фінансового моделювання. Вони можуть допомогти спростити процес і надати цінні фінансові показники та аналіз.

- Статистичне програмне забезпечення, таке як R і Python, а також бібліотеки Pandas і NumPy, можна використовувати для розширеного статистичного аналізу і прогнозування часових рядів. Вони особливо корисні для кількісного фінансового моделювання.

- Шаблони фінансового моделювання. Ці шаблони часто бувають у форматі Excel і можуть бути налаштовані для конкретних галузей і цілей.

- Інструменти візуалізації даних, як Tableau та Power BI, можна використовувати для створення візуалізацій та інформаційних панелей на основі фінансових даних, що полегшує інтерпретацію та інформування про фінансові показники.

- Інструменти моделювання за методом Монте-Карло: Такі інструменти, як @RISK і CrystalBall, використовуються для аналізу ризиків та імовірнісного моделювання. Вони можуть бути цінними для оцінки впливу невизначеності на фінансові прогнози.

- Інструменти економічного прогнозування, як модель економічного прогнозування GlobalInsight, надають економічні дані та прогнози, які можна інтегрувати у фінансові моделі.

- Машинне навчання та штучний інтелект: методи машинного навчання та штучного інтелекту можна використовувати для прогнозного моделювання та прогнозування за допомогою таких бібліотек, як scikit-learn (Python) або інструментів, як MATLAB.

Проте вибір інструменту залежить від складності фінансової моделі, ваших конкретних потреб і рівня досвіду спеціаліста. Фінансове моделювання часто передбачає поєднання цих інструментів для створення точних і глибоких прогнозів фінансових показників. Крім того, важливо постійно оновлювати фінансові моделі найновішими даними та припущеннями, щоб забезпечити їхню актуальність і точність.

На рисунку 3.1 відображено послідовні кроки створення фінансової стратегії сільськогосподарського підприємства.

Рис. 3.1. Етапи створення фінансової стратегії сільськогосподарського підприємства

Створення ефективної фінансової стратегії для сільськогосподарського підприємства включає в себе декілька етапів, що пов'язані з інструментами фінансового планування і прогнозування. Основні кроки цього процесу проаналізовані нижче. Перший крок - це докладний аналіз фінансового стану підприємства, використовуються інструменти, такі як фінансові звіти, баланси та звіти про прибуток і збиток для оцінки поточних фінансових показників. Встановлення конкретних цілей і мети для фінансової стратегії, зокрема стосовно рентабельності, ризиків і розвитку підприємства. Оцінка ресурсів, які потрібні для досягнення цілей. Це може включати в себе грошові кошти, обладнання, робочу силу та інші активи.

Розробка докладного фінансового плану, в якому визначається, як будуть залучатися і використовуватися ресурси для досягнення своїх цілей. Використовуються інструменти, такі як бюджетування і прогнозування, для створення реалістичних планів. Визначення можливих ризиків і розробка стратегії їх управління. Це важливо для зменшення негативного впливу фінансових негараздів на сільськогосподарське підприємство. Встановлення системи моніторингу і контролю, щоб відстежувати виконання фінансового плану та реагувати на зміни вчасно. Регулярний перегляд та коригування

фінансової стратегії відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Інструменти фінансового планування і прогнозування, такі як бюджети, аналіз сценаріїв, моделювання та програми для обробки даних, допомагають у реалізації кожного з цих етапів. Вони допоможуть приймати обґрунтовані фінансові рішення та забезпечити стійкий розвиток сільськогосподарського підприємства.

На рис.3.2 показані принципи управління грошовими потоками та їх зміст.

Рис. 3.2 Принципи управління грошовими потоками та їх зміст

Управління грошовими потоками на сільськогосподарському підприємстві є надзвичайно важливою складовою ефективного функціонування цього виду бізнесу. Це необхідно з багатьох причин:

- Забезпечення сталості операцій. Сільське господарство підпорядковане сезонним та кліматичним факторам, які можуть суттєво впливати на врожай та доходи. Управління грошовими потоками допомагає

збалансувати доходи та витрати протягом року, забезпечуючи сталість фінансового стану підприємства.

- Фінансування операцій. Сільськогосподарські підприємства потребують фінансування для закупівлі насіння, обробітку землі, придбання обладнання та інших витрат. Ефективне управління грошовими потоками допомагає забезпечити необхідні фінансові ресурси для проведення операцій та інвестицій в розвиток.

- управління ризиками. Господарська діяльність пов'язана з ризиками, такими як погодні катастрофи, швидкі зміни цін на продукцію, хвороби рослин тощо. Управління грошовими потоками дозволяє підприємству створити фінансовий резерв, який може бути використаний для подолання негативних наслідків таких ризиків.

- Планування та розвиток. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підприємству розробляти довгострокові стратегії та інвестиційні проекти, спрямовані на зростання виробництва та покращення якості продукції.

- Відносини з кредиторами та інвесторами. Правильне управління грошовими потоками робить сільськогосподарське підприємство більш привабливим для банків, кредиторів та інвесторів. Це забезпечує доступ до фінансових ресурсів за сприятливими умовами.

Таким чином, ефективне управління грошовими потоками є ключовим для забезпечення сталості та успішності сільськогосподарських підприємств, а також для забезпечення безперебійного виробництва та збільшення конкурентоздатності на ринку.

На рис.3.3 показані можливості розвитку агарного підприємства на основі використання фінансового планування і прогнозування.

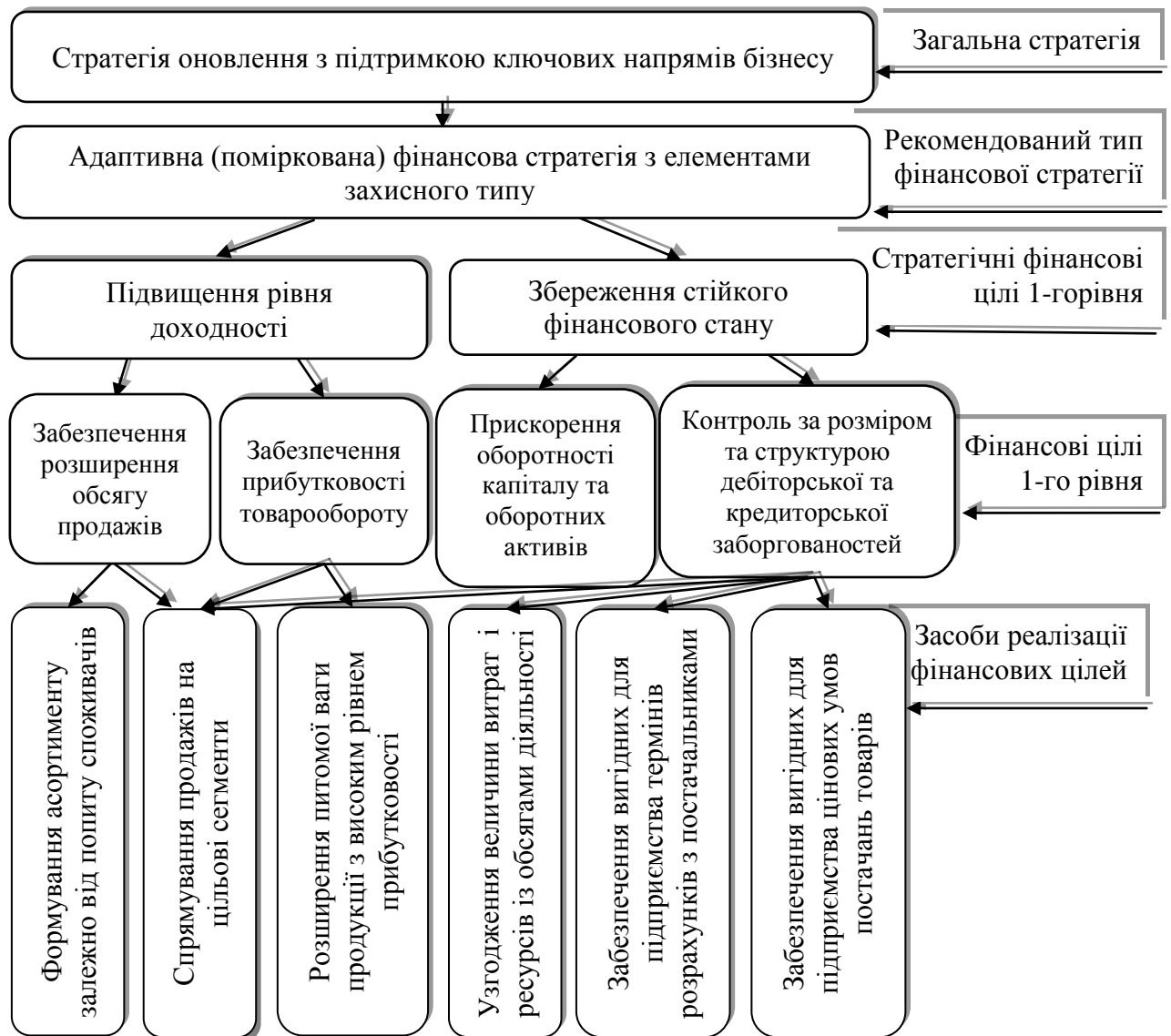

Рис. 3.3 Можливості розвитку аграрного підприємства на основі ефективного фінансового планування і прогнозування

Розвиток аграрного підприємства вимагає не лише виробничого росту, але і добре проробленого фінансового планування та стратегічного прогнозування. Ретельне вивчення ринку, контроль над фінансами і постійний аналіз результатів допоможуть досягти успіху в цій галузі.

Таким чином, у даному підрозділі були досліджені та аналізовані різноманітні інструменти, що використовуються для моделювання та

прогнозування фінансових показників. Оцінка їхньої ефективності в контексті фінансового аналізу є критично важливою для прийняття обґрунтованих рішень в сфері управління фінансами. Дослідження показали, що розвиток інформаційних технологій і доступність великих обсягів даних сприяють розширенню можливостей в сфері моделювання та прогнозування фінансових показників. Різноманітні статистичні методи, машинне навчання та штучний інтелект дозволяють покращити точність та достовірність прогнозів.

Результати цього підрозділу підкреслюють важливість постійного оновлення та вдосконалення інструментів для моделювання та прогнозування фінансових показників у відповідності до змін в сучасному фінансовому середовищі. Результати дослідження допомагають зрозуміти, як використовувати ці інструменти у практиці та як вдосконалювати їх, щоб забезпечити більш точний та надійний аналіз фінансової діяльності.

3.2. Виклики та загрози діяльності суб'єкта господарювання в контексті фінансового планування

Фінансове планування є критично важливим аспектом ведення успішного бізнесу. Різноманітні виклики та загрози можуть впливати на фінансове планування суб'єкта господарювання, потенційно ставлячи під загрозу його стабільність та зростання. Ось деякі ключові виклики та загрози в цьому контексті:

1. Економічна невизначеність. Коливання в економіці в цілому, такі як рецесія або інфляція, можуть порушити фінансове планування. Під час економічного спаду бізнес може зіткнутися зі зменшенням споживчих витрат, збільшенням витрат або труднощами з доступом до кредитів.

2. Регуляторні зміни. Часті зміни в податковому законодавстві, фінансовому регулюванні або галузевих нормативних вимогах можуть створювати проблеми для бізнесу з точки зору планування податків, звітності та дотримання нормативних вимог.

3. Управління грошовими потоками. Недостатній грошовий потік може призвести до фінансової нестабільності. Проблеми можуть виникати через затримку платежів, непередбачувані витрати або неефективні процеси виставлення рахунків та збору платежів.

4. Волатильність ринку. Швидкі зміни ринкових умов можуть вплинути на доходи та прибутковість. Компанії повинні адаптуватися до змін у вподобаннях клієнтів, технологічного прогресу або конкуренції, що може вимагати фінансових коригувань.

5. Ризик зміни валютних курсів. Для підприємств, що працюють на міжнародному рівні, коливання валютних курсів можуть вплинути на вартість транзакцій, що призведе до неочікуваних прибутків або збитків.

6. Коливання процентних ставок. Зміна відсоткових ставок може вплинути на вартість запозичень та інвестиційну прибутковість. Зростання відсоткових ставок може збільшити вартість обслуговування боргу, що впливає на фінансовий план бізнесу.

7. Перебої в ланцюжку поставок. Перебої в ланцюжку поставок, такі як стихійні лиха, геополітичні проблеми або пандемії, можуть вплинути на виробництво, управління запасами та структуру витрат.

8. Недостатній оборотний капітал. Підтримання достатнього обсягу оборотного капіталу необхідне для покриття щоденних витрат. Нестача оборотного капіталу може призвести до проблем з ліквідністю. Кредитний ризик: Кредитування клієнтів або робота з постачальниками на кредитних умовах наражає бізнес на кредитний ризик. Неплатежі клієнтів або неплатоспроможність постачальників можуть порушити фінансове планування.

9. Технологічні виклики. Швидкий технологічний прогрес може вимагати від бізнесу інвестувати в нові інструменти та системи, що впливає на фінансове планування. Загрози кібербезпеці також можуть призвести до непередбачуваних витрат.

10. Конкурентний тиск. Інтенсивна конкуренція може змусити бізнес знижувати ціни або збільшувати витрати на маркетинг, що впливає на прибутковість і фінансові прогнози.

11. Виклики у сфері людських ресурсів. Залучення та утримання кваліфікованих працівників, управління витратами на робочу силу та вирішення проблем, пов'язаних з перебоями в роботі персоналу, можуть впливати на фінансове планування.

12. Юридичні питання. Судові спори, проблеми з інтелектуальною власністю або питання відповідальності за якість продукції можуть призвести до судових витрат і врегулювань, які впливають на фінансову стабільність.

13. Стихійні лиха. Несподівані події, такі як землетруси, урагани чи лісові пожежі, можуть пошкодити фізичні активи та порушити бізнес-операції, що призведе до незапланованих витрат.

Щоб пом'якшити ці виклики та загрози, сільськогосподарські підприємства повинні підтримувати надійний процес фінансового планування, регулярно переглядати та оновлювати свої фінансові прогнози, створювати фінансові резерви та мати плани на випадок непередбачуваних ситуацій. Крім того, звернення за експертними порадами до фінансових фахівців та постійне інформування про галузеві та економічні тенденції може допомогти бізнесу адаптуватися до мінливих умов і забезпечити довгострокову фінансову стабільність.

На рис. 3.4 показана схема впливу ефективної системи фінансового моделювання та прогнозування аграрного підприємства на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Рис. 3.4 Схема впливу ефективної системи фінансового планування аграрного підприємства на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності

Таким чином, ефективна система фінансового планування на сільськогосподарському підприємстві може підвищити ефективність, надаючи чітку дорожню карту фінансового успіху, допомагаючи управляти ризиками, оптимізувати розподіл ресурсів та забезпечуючи прозорість і дотримання вимог законодавства. Дотримуючись такої системи, сільськогосподарські підприємства можуть покращити свої фінансово-економічні показники з часом.

3.3. Роль управління ризиками в забезпеченні надійності фінансового планування і прогнозування

Враховуючи важливість аналізу економічної ефективності за допомогою економетричного моделювання, після ретельного аналізу документації було обрано два показники для вимірювання ефективності: ROA, ROE, які є залежними змінними лінійної регресійної моделі. Дослідницьке питання полягає в наступному: які економічні показники/змінні суттєво впливають на економічну ефективність, виражену показниками ROA та ROE? Фінансово-бухгалтерська інформація, необхідна для побудови моделей множинної лінійної регресії, була отримана з досліджуваного сільськогосподарського підприємства Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва НААН України. Дані, необхідні для реалізації економетричних моделей, є панельними даними за період 5 років. Для інтерпретації даних ми використовували програму статистичного моделювання MS Excel. В якості залежних змінних були використані ROA - рентабельність активів та ROE - рентабельність власного капіталу. Незалежними змінними в обох моделях є: фондівіддача (Raf), загальна платоспроможність (Sg), фінансовий леверидж (Lf), загальна оборотність активів (Rot.at), валова рентабельність (Mb).

Необхідно зазначити, що на початковому етапі побудови моделі було відібрано 10 незалежних змінних (фондоозброєність, загальна платоспроможність, фінансовий важіль, загальна оборотність активів, валова маржа, товарообіг, кількість працівників, оборотність оборотних активів, загальні витрати, чистий прибуток), які, виходячи з професійних міркувань, були введені в різних комбінаціях. Після проведення декількох статистичних тестів 5 предикторів (товарообіг, кількість працівників, оборотність оборотних активів, загальні витрати, чистий прибуток) були виключені, оскільки результати, отримані за допомогою множинної регресії, не були

статистично значущими [48]. Рівняння моделі множинної лінійної регресії має вигляд:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \beta_3 * X_3 + \beta_4 * X_4 + \beta_5 * X_5 + \varepsilon \quad (3.1)$$

Y - залежна або результативна змінна, у нашому випадку ROA та ROE;

β_0 - константа;

β_1 - β_5 - параметри рівняння регресії;

X1-X5 - незалежні або пояснювальні змінні, у нашому випадку Raf, Sg, Lf, Rot.at, Mb

ε - змінна похибка.

Для перевірки валідності моделей множинної лінійної регресії розглядаються чотири гіпотези: 1. рівняння множинної регресії є значущим на глобальному рівні; 2. параметри моделей множинної регресії є статистично значущими; 3. незалежні змінні моделей не зазнають впливу мультиколінеарності; 4. значення залишкової змінної є незалежними, відповідно вони не є корельованими. Значення тесту Дарбіна-Уотсона знаходяться в діапазоні від 0 до 4; якщо значення тесту близько 2, то автокореляція відсутня. Для 95% довірчої ймовірності статистика Дарбіна-Уотсона має два значення dL і dU, які можна отримати з таблиці Дарбіна-Уотсона. При перевірці нульової гіпотези ($H_0: \rho=0$) існує чотири ситуації:

- Якщо DW належить до діапазону [dL, dU] або [4-dL, 4-dU], то рішення не може бути прийняте; у нашому випадку [1,718; 1,820];

- Якщо DW належить [dU, 4-dU], нульова гіпотеза про відсутність кореляції приймається; у нашому випадку [1,820; 2,18];

- Якщо DW належить [0, dL], то нульова гіпотеза про позитивну автокореляцію відхиляється, в нашому випадку [0; 1,718];

- Якщо DW належить [4-dL, 4], то нульова гіпотеза про негативну автокореляцію відхиляється, в нашому випадку [2,282; 4].

У таблицях 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 представлено результати першої моделі множинної лінійної регресії, де ROE є залежною змінною.

Таблиця 3.1

Описова статистика - модель ROE

Змінна	Середнє значення	Стандартне відхилення
ROE	0,076150	15,25854
Rot.at	-0,186631	1,071788
Raf	0,461250	0,249025
Sg	0,444814	0,598767
Mb	0,017200	0,114805
Lf	1,123093	1,707443

Таблиця 3.2

Кореляція змінних - модель ROE

Показники	Rot.at	Sg	Raf	Mb	Lf
Rot.at	1.000000	-0.057117	-0.289160	-0.233125	-0.211347
Sg	-0.057117	1.000000	0.075813	0.248093	-0.326678
Raf	-0.289160	0.075813	1.000000	0.033878	-0.111095
Mb	-0.233125	0.248093	0.033878	1.000000	-0.249559
Lf	-0.211347	-0.326678	-0.111095	-0.249559	1.000000

Таблиця 3.3

Параметри регресійної моделі - модель ROE

Змінна	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистики	Ймовірність (значення p)	Колінеарність - VIF
Rot.at	0.364844	0.091434	3.990234	0.0001	1.134
Raf	0.419985	0.311268	1.349270	0.0003	1.010
Sg	0.450573	0.205460	2.192996	0.0028	1.784
Mb	2.841297	0.630466	4.506661	0.0000	1.061
Lf	0.299584	0.087019	3.442754	0.0006	1.800
Константа	-0.972544	0.258399	-3.763727	0.0002	-

Таблиця 3.4

Підсумки економетричної моделі - модель ROE

Назва	Значення
R2	0,984688
R2 скориговане	0,979779
Стандартна похибка	2,169798
F-статистика	200,5655
Ймовірність (F-статистика)	0,000020
Тест Дарбіна-Уотсона	2,060

R2 є одним з найважливіших показників для оцінки якості економетричної моделі. R2 приймає значення від 0 до 1, рекомендується, щоб його значення було якомога ближче до 1, і він підкреслює частку, в якій варіація залежної змінної пояснюється незалежними змінними. R2 скориговане - це R2, скориговане на кількість незалежних змінних. У випадку нашої моделі виявилось, що значення R2 та R2 скоригованого дуже близькі до 1, а це означає, що залежна змінна ROE на 98% пояснюється незалежними змінними, включеними в модель. Різниця між R2 та R2 скоригованим є дуже малою, 0,004909, при цьому рекомендується, щоб різниця між ними була якомога меншою, що забезпечить високу точність моделі. Значення R2 та R2 скоригованого свідчать про високий рівень якості моделі.

F-статистика перевіряє глобальну значущість незалежних змінних з табл. 4 видно, що значення Sig. є нижчим за поріг значущості 0,05. Також розрахована F-статистика має більше значення, ніж F з таблиці Фішера за кількістю спостережень та ступенів свободи. Таким чином, з похибкою $p < 0,05\%$ можна стверджувати, що отримані результати не є випадковими і що незалежні змінні пояснюють на глобальному рівні варіацію залежної змінної, тим самим підтверджуючи гіпотезу 1, згідно з якою рівняння регресії є значущим на глобальному рівні. Щодо параметрів регресійної моделі, то, беручи до уваги інформацію з табл. 3.3, видно, що рівень значущості (p-value) для 5 змінних є нижчим за поріг значущості, встановлений на рівні

0,05, що підтверджує гіпотезу 2, згідно з якою параметри множинної регресійної моделі є статистично значущими.

Якщо значення $VIF < 6$, вважається, що між змінними немає колінеарності. У нашому випадку значення, отримані за допомогою VIF, є меншими за 2, що підтверджує гіпотезу 3, тобто незалежні змінні моделі не зазнають впливу колінеарності. Гіпотеза 4 про розбіжність помилок була перевірена за допомогою тесту Дарбіна-Уотсона. Для того, щоб встановити прийняття або відхилення нульової гіпотези, була опрацьована інформація з таблиці Дарбіна-Уотсона для $k=5$ (кількість незалежних змінних), поріг значущості $p < 0,05\%$, $dL=1,718$; $dU=1,820$. Як видно з таблиці 3.4, значення критерію Дарбіна-Уотсона, отримане для нашої моделі, становить 2,060, що знаходиться в діапазоні $[1,820; 2,18]$, що означає прийняття нульової гіпотези, відповідно, автокореляція похибок відсутня, що підтверджує гіпотезу 4. У таблицях 3.5, 3.6, 3.7, 3.8 наведено результати другої моделі множинної лінійної регресії, залежною змінною якої є рентабельність активів.

Таблиця 3.5

Описова статистика - модель ROA

Змінна	Середнє значення	Стандартне відхилення
ROA	0,050867	0,082607
Rot.at	-0,186631	1,071788
Raf	0,461250	0,249025
Sg	0,444814	0,598767
Mb	0,017200	0,114805
Lf	1,123093	1,707443

Таблиця 3.6

Кореляція змінних - модель ROA

Показники	Rot.at	Sg	Raf	Mb	Lf
Rot.at	1.000000	-0.057117	-0.289160	0.233125	-0.211347
Sg	-0.057117	1.000000	0.075813	-0.248093	-0.326678
Raf	-0.289160	0.075813	1.000000	0.033878	-0.111095
Mb	-0.233125	0.248093	0.033878	1.000000	-0.249559
Lf	-0.211347	-0.326678	-0.111095	-0.249559	1.000000

Таблиця 3.7

Параметри регресійної моделі - модель ROA

Змінна	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистики	Ймовірність (значення p)	Колінеарність - VIF
Rot.at	0.036688	0.002586	14.18741	0.0000	1.219111
Sg	0.023305	0.005608	4.155420	0.0000	1.819572
Raf	-0.001036	0.002292	-0.451817	0.0430	1.039612
Mb	0.031680	0.001348	23.50718	0.0000	1.176746
Lf	-0.005913	0.002307	-2.562961	0.0105	1.983987
Constanta	0.167429	0.007343	22.80082	0.0000	-

Таблиця 3.8

Розрахунок економетричної моделі - модель ROA

Назва	Значення
R2	0,779974
R2 скориговане	0,687244
Стандартна похибка	0,046198
F-статистика	8,411255
Ймовірність (F-статистика)	0,000000
Тест Дарбіна-Уотсона	1,905

Аналізуючи інформацію, представлену в табл. 3.5; 3.6; 3.7; 3.8 можна зробити наступні висновки:

- R2 та R2 скоригований реєструють значення близькі до 1, різниця між R2 та R2 скоригований становить 0,09273, що підкреслює, з одного боку, що залежна змінна ROA пояснюється в пропорції 77% незалежними змінними, а з іншого боку підкреслює релевантність моделі;

- розрахована статистика F реєструє значення вище, ніж F з таблиці Фішера, при цьому значення sig. є нижчим за поріг значущості 0,05, отже, отримані результати не є випадковими, а незалежні змінні пояснюють варіацію залежної змінної, таким чином, підтвердилася гіпотеза 1, згідно з якою рівняння регресії є значущим на глобальному рівні;

- рівень значущості (p-value) 5 незалежних змінних є нижчим за поріг значущості, встановлений на рівні 0,05, що свідчить про перевірку гіпотези 2, відповідно параметри моделі множинної регресії є статистично значущими;

- змінні моделі не зазнають впливу мультиколінеарності, значення VIF є меншим за 2, що підтверджує гіпотезу 3;

- значення 1,905, отримане за допомогою тесту Дарбіна-Уотсона, підкреслює, що помилки не є корельованими, отже, гіпотеза 4 підтверджується.

Таким чином, розробка економетричних моделей для вимірювання ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства є важливим і корисним завданням для економічної теорії та практики, що зумовлено, з одного боку, невизначеним, динамічним і конкурентним середовищем, в якому воно функціонує, а з іншого боку, впливом зовнішніх природних і кліматичних факторів. Аналізуючи інформацію, надану двома економетричними моделями, можна зробити цінний висновок: економічна ефективність, виражена показниками рентабельності активів та рентабельності власного капіталу, пояснюється у дуже високій пропорції (98% ROE та 77% ROA) 5 фінансовими показниками (фондовіддача, загальна платоспроможність, фінансовий леверидж, загальна оборотність активів,

валова маржа), що, з одного боку, підкреслює релевантність економетричної моделі, а з іншого боку, дає чітку відповідь на дослідницьке питання, виокремлюючи науковим шляхом показники, які впливають на економічну ефективність діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

Гіпотези дослідження, сформульовані для обох моделей, були підтверджені (отримані результати не є випадковими і незалежні змінні глобально пояснюють варіацію залежної змінної; параметри множинної регресійної моделі є статистично значущими; на змінні моделі не впливає колінеарність; помилки не є корельованими), що свідчить про те, що моделі є валідними, а проаналізовані показники суттєво впливають на економічні результати. Економічна значущість цих результатів очевидна, тому особи, які приймають рішення, повинні враховувати вплив цих п'яти фінансових показників на економічні результати діяльності сільськогосподарського підприємства, виражені двома найбільш релевантними змінними (ROA, ROE), тому необхідно звернути увагу та належним чином управляти такими питаннями, як - вдосконалення економічної та фінансової стратегій; - прийняття обґрунтованих стратегічних рішень щодо управління активами та капіталом, які потребують прискорення оборотності, щоб зробити більший внесок у зростання доходів; - диверсифікація інвестиційних стратегій за рахунок використання різних джерел фінансування.

Висновки до розділу 3

1. Розробка економетричних моделей для вимірювання ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства є важливим і корисним завданням для економічної теорії та практики, що зумовлено, з одного боку, невизначеним, динамічним і конкурентним середовищем, в якому воно функціонує, а з іншого боку, впливом зовнішніх природних і кліматичних факторів. Аналізуючи інформацію, надану двома економетричними

моделями, можна зробити цінний висновок: економічна ефективність, виражена показниками рентабельності активів та рентабельності власного капіталу, пояснюється у дуже високій пропорції (98% ROE та 77% ROA) 5 фінансовими показниками (фондовіддача, загальна платоспроможність, фінансовий леверидж, загальна оборотність активів, валова маржа), що, з одного боку, підкреслює релевантність економетричної моделі, а з іншого боку, дає чітку відповідь на дослідницьке питання, виокремлюючи науковим шляхом показники, які впливають на економічну ефективність діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

2. Гіпотези дослідження були підтвержені (отримані результати не є випадковими і незалежні змінні глобально пояснюють варіацію залежної змінної; параметри множинної регресійної моделі є статистично значущими; на змінні моделі не впливає колінеарність; помилки не є корельованими), що свідчить про те, що моделі є валідними, а проаналізовані показники суттєво впливають на економічні результати.

3. Економічна значущість результатів очевидна, тому особи, які приймають рішення, повинні враховувати вплив фінансових показників на економічні результати діяльності сільськогосподарського підприємства, виражені двома найбільш релевантними змінними (ROA, ROE), тому необхідно звернути увагу та належним чином управляти такими питаннями, як - вдосконалення економічної та фінансової стратегій; - прийняття обґрунтованих стратегічних рішень щодо управління активами та капіталом, які потребують прискорення оборотності, щоб зробити більший внесок у зростання доходів; - диверсифікація інвестиційних стратегій за рахунок використання різних джерел фінансування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи результати дослідження з удосконалення формування фінансової стратегії сільгосппідприємства варто зробити такі висновки:

1. Фінансове планування – це процес розробки та управління фінансовими ресурсами компанії для досягнення стратегічних цілей і завдань. Цей процес передбачає аналіз, прогнозування, планування та управління операціями та фінансовими ресурсами компанії. Фінансове планування включає такі елементи: визначення фінансових цілей, ресурсне планування, прогнозування фінансових результатів, моніторинг та контроль, підтримка прийняття рішень фінансове планування є важливою складовою стратегічного управління підприємством, оскільки воно допомагає забезпечити фінансову стійкість, ресурси та інформацію для досягнення стратегічних цілей і місії підприємства.

2. Фінансовий аналіз грає важливу роль у плануванні діяльності підприємства, оскільки він допомагає оцінити фінансову стійкість, прибутковість і ефективність підприємства. Для проведення фінансового аналізу використовуються різні методи та інструменти: відносні показники, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, трендовий аналіз, аналіз коефіцієнтів, прогнозування, показники фінансового левериджу, аналіз граничних точок, аналіз конкурентоспроможності. Ці інструменти та методи допомагають підприємству аналізувати свою фінансову ситуацію, виявляти проблеми та можливості, розробляти стратегії планування та приймати інформовані фінансові рішення.

3. Вплив ризиків на фінансове планування та прийняття управлінських рішень є ключовою складовою управління фінансами в будь-якій організації. Ризики включають в себе можливі загрози і невизначеності, які можуть вплинути на досягнення фінансових цілей. Схема оцінки ризиків у фінансовому плануванні передбачає ідентифікація ризиків, оцінка ймовірності і впливу, планування реагування моніторинг та оновлення,

залучення фахівців. Ефективне управління ризиками допомагає зменшити негативний вплив непередбачуваних подій на фінансовий стан підприємства та забезпечити його стійкість в умовах нестабільності ринку.

4. Аналіз фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за допомогою коефіцієнтного аналізу протягом п'яти років (2018-2022) вказує на деякі важливі тенденції та зміни у структурі та руху майнових показників. У 2018 році частина оборотних виробничих фондів складала 19,78%, і цей показник значно знизився у 2019 році до 12,00%. У 2021 році спостерігається різке зростання до 19,91%, що може бути показником позитивних змін у виробничих процесах. Узагальнюючи, можна сказати, що за аналізом стану майна ДДС ІОБ НААН видно певні тенденції до відновлення показників після спаду у 2019 році, але деякі аспекти, такі як коефіцієнт зносу основних фондів, вимагають уваги. Загалом, важливо продовжувати моніторити та аналізувати показники ефективності фінансово-економічної діяльності для забезпечення стійкого фінансового стану організації.

5. Управління оборотним капіталом є важливою складовою фінансового управління підприємством. Оптимізація запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості грає ключову роль у забезпеченні ефективного використання оборотного капіталу. Слід впроваджувати моделі прогнозування попиту для більш точного управління запасами. Співпраця з постачальниками може допомогти зменшити частоту і обсяги поставок, що в свою чергу зменшить рівень запасів. Отже, управління оборотним капіталом вимагає постійного моніторингу і аналізу фінансових процесів компанії з метою забезпечення максимальної ефективності використання ресурсів і зниження фінансових ризиків.

6. Неефективність фінансових стратегій на аграрному підприємстві може бути обумовлена різними факторами. Можливими причинами є недостатній аналіз ринку; погане фінансове планування; високі фінансові ризики; недостатнє управління оборотними коштами; відсутність диверсифікації; недостатня ефективність управління. Таким чином, для

покращення ефективності фінансових стратегій на аграрному підприємстві важливо проводити детальний аналіз, розробляти чіткий фінансовий план, диверсифікувати діяльність та ефективно управляти фінансами та ризиками.

7. Розробка економетричних моделей для вимірювання ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства є важливим і корисним завданням для економічної теорії та практики, що зумовлено, з одного боку, невизначеним, динамічним і конкурентним середовищем, в якому воно функціонує, а з іншого боку, впливом зовнішніх природних і кліматичних факторів. Аналізуючи інформацію, надану двома економетричними моделями, можна зробити цінний висновок: економічна ефективність, виражена показниками рентабельності активів та рентабельності власного капіталу, пояснюється у дуже високій пропорції (98% ROE та 77% ROA) 5 фінансовими показниками (фондовіддача, загальна платоспроможність, фінансовий леверидж, загальна оборотність активів, валова маржа), що, з одного боку, підкреслює релевантність економетричної моделі, а з іншого боку, дає чітку відповідь на дослідницьке питання, виокремлюючи науковим шляхом показники, які впливають на економічну ефективність діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

8. Гіпотези дослідження були підтвержені (отримані результати не є випадковими і незалежні змінні глобально пояснюють варіацію залежної змінної; параметри множинної регресійної моделі є статистично значущими; на змінні моделі не впливає колінеарність; помилки не є корельованими), що свідчить про те, що моделі є валідними, а проаналізовані показники суттєво впливають на економічні результати.

9. Економічна значущість результатів очевидна, тому особи, які приймають рішення, повинні враховувати вплив фінансових показників на економічні результати діяльності сільськогосподарського підприємства, виражені двома найбільш релевантними змінними (ROA, ROE), тому необхідно звернути увагу та належним чином управляти такими питаннями, як - вдосконалення економічної та фінансової стратегій; - прийняття

обґрунтованих стратегічних рішень щодо управління активами та капіталом, які потребують прискорення оборотності, щоб зробити більший внесок у зростання доходів; - диверсифікація інвестиційних стратегій за рахунок використання різних джерел фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балдик Д.О. Формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. Молодий вчений. 2016.№11. С. 96—99.
2. Білоусько Т.Ю., Шовкун Л.В. Управління якістю в забезпеченні конкурентоспроможності аграрної продукції. Вісник ХНАУім. В.В. Докучаева. Серія "Економічні науки".2020. №2. С. 168—178.
3. Бовкун О. А., Концептуальні основи стратегічного планування маркетингової діяльності суб'єктів господарювання. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». Херсон. 2019. №1 (50). С 54-58.
4. Бреус С. В, Шатненко Л. О., Стратегічне планування інноваційного розвитку підприємства. Мукачівський державний університет. Економіка і Суспільство. 2018. №18. С. 292-301.
5. Булкін С.С. Формування стійкості та ефективності сільськогосподарського підприємства. Агросвіт. 2019. №24. С. 112—117.
6. Вудвуд В. В., Батієвська О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. Підприємництво і торгівля. №25. 2019. С. 89—93. doi: 10.36477/2522-1256-2019-25-12.
7. Гончаренко О. В., Теслюк Ю. В. Функціонал базисних інститутів економіки в забезпеченні інноваційного розвитку агропромислового виробництва. Ефективна економіка. 2020. №11. — URL: <http://www.economy.nauka.com.-ua/?op=1&z=8373>
8. Григорук П. М., Хрущ Н. А. Методологічні засади моделювання системи забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах невизначеності і багатомірності ринкового середовища. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2017. №1(7). С. 198-204.
9. Грищук С.В., Коротаєва І.Р ЛюбченкоВ.С. Внутрішньогосподарський контроль: особливості, проблеми та шляхи їх вирішення. Інфраструктура ринку. 2019. Випуск 30. С. 495—501.

10. Гріщенко І. В., Гринчук Т. П. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. Економіка і Суспільство. Одеса. 2020. №22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/61/56>

11. Даниленко В. І., Коваленко М. В., Салашна В. О. Сучасний стан виробництва рослинництва в Україні. Держава та регіони : зб. наук. пр. Полтава, 2019. С. 93—98. URL: <http://surl.li/iwsog>

12. Довбня С. Б., Найдовська А. О. Економічне управління підприємницькою діяльністю суб'єктів господарювання: навчальний посібник. – Дніпро : Україн. держ. ун-т науки і технол., 2023. – 86 с.

13. Захарова Н.Ю., Рубцова Н.М. Передумови забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2017. № 1-2 (33-34). С. 194-201.

14. Капустян В.О., Мажара Г.А., Фартушний І.Д. Моделювання економіки, Електронне мережне навчальне видання, КПІ ім. Ігоря Сікорського, Київ, 2022. 265с.

15. Кіндрацька Г. Оцінювання платоспроможності українських підприємств: проблемні аспекти типових методик. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. No 3. 2019. С.133—143. doi: 10.29038/2411-4014-2019-03-133-12.

16. Ляхович О. О., Середюк О. С. Методичні засади забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів малого та середнього підприємництва. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки. 2021. Вип. 1 (93). С. 103—113.

17. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г., Супрун О. М. Розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі: макроекономічний аспект. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2017. Вип. 1 (2). С. 32—37.

18. Матвієнко, О.І., Зеленський, В.М. (2019). Бізнес-планування: теорія і практика. Київ: Центр навчальної літератури. с. 122.
19. Михалків А. А., Косташ Т. В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації. Економіка та держава. 2020. No 1.С. 61–65.
20. Могильницька, А. М. (2020). Пріоритетні напрями використання економіко-математичного моделювання в роботі аграрних підприємств. Агросвіт, (17–18), 39-44.
21. Мудрак Р. Вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення. Вісник ХНУ. Економічні науки.2022. No 3. С. 294-298.
22. Панченко, В. А. (2023). Базисні засади стратегічного менеджменту у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. *Академічні візії*, (18). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/225>
23. Сегеда С. А. Аграрно-продуктове виробництво України: монографія. Вінниця: Вид. Ба-люк І. Б., 2020. 638 с. URL: <http://surl.li/ldxqn>
24. Фальченко О.О., Яцина В.В., Кочетова Т.І.Особливості формування фінансових результатів сільськогосподарського підприємства. Вісник НТУ "ХПІ". Економічні науки. 2021. No2.С. 32—36.
25. Фінагіна О.В., Руденко О.А., Хорошун Ю.В. Концептуальні підходи до інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку українського агросектору на засадах міжрегіонального партнерства, лідерства підприємств та ділових комунікацій. SWorld Journal. 2021.Issue 9. Part 2. С. 41—52
26. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / В. В. Сокурєнко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Харків : ХНУВС, 2022. – 292 с.
27. Фоміна О. В., Сопко В. В., Августова О.О. Управління платоспроможністю підприємства. Ефективна економіка. No 6. 2020. doi: 10.32702/2307-2105-2020.6.7.

28. Фурса В. А., Коробцова Д. В., Толкачова Г. В. Оптимізація стратегій управління фінансами підприємства. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 1-2, С. 54-58.

29. Шепель, І. В. (2023). Using the financial accounting system as a tool for effective management of financial sustainability of internet business. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, (38), 393-402. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/954>

30. Шкарлет, С. М., Садчикова, І. В. Трансформація системи фінансовоекономічної безпеки підприємства в умовах діджиталізації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. (3 (19)), 264-276.

31. Юринець З. В., Круглякова В. В., Мицишин І. Р. Стратегічні підходи до розвитку суб'єктів господарювання на основі активізації використання їх інноваційного потенціалу. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 3 (131). С. 121—125

32. Ярмак О.В., Меженський М.Ю. Прогнозування фінансової стійкості підприємства, Інфраструктура ринку. – 2020. - Випуск 48. – С. 262- 266.

33. Achaku, M. M., Agbeaze, E. K., Ekoja, G. O., & Asortse, S. (2022). Green entrepreneurship and performance of small and medium enterprises in North-Central Nigeria. *Environmental Economics*, 13(1), 126-140. [https://doi.org/10.21511/ee.13\(1\).2022.11](https://doi.org/10.21511/ee.13(1).2022.11)

34. Anderson P.E., White L.D. Macroeconomic Uncertainty and Corporate Investment: Evidence from a Global Panel Dataset. *Journal of Financial Research*. 2021. Vol. 38 (4), P. 423—440.

35. Arfara, C., & Samanta, I. (2022). The impact of internal marketing philosophy on a firm's strategic orientation. *Innovative Marketing*, 18(4), 48-61. [https://doi.org/10.21511/im.18\(4\).2022.05](https://doi.org/10.21511/im.18(4).2022.05)

36. Baker N. C., Foster T. A. Macroeconomic Factors and Corporate Financial Decision Making: An Analysis Using R and Machine Learning. *International Journal of Finance and Economics*. 2022. Vol. 50 (1), P. 89—104.

37. Beyer, D., & Hinke, J. (2020). European benchmarking of determinants of profitability for companies with accrual accounting in the agricultural sector. *Agricultural Economics – Czech*, 66, 477-488. <https://doi.org/10.17221/128/2020-AGRICECON>
38. Broer T., Hansen Niels-Jakob H., Krusell P., Oberg, E. The new Keynesian transmission mechanism: A heterogeneous-agent perspective. *Review of Economic Studies*. 2019. No 87 (1), pp. 77—101.
39. Brown H. C., Davis W. P. *Using R for Macroeconomic Data Analysis and Forecasting: A Practical Guide for Researchers*. Springer. 2022
40. Burja, V., & Burja, C. (2017). Financial performance and the business risk in agricultural sector of Romania. *Annals of the “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu. Economy Series*, 3, 75-82.
41. Campeanu V. (2022). The effects of the war in Ukraine – the global food crisis becomes more real. *EUROINFO - Revistă lunară*, 6(1), 3-15.
42. Davydenko, N., Mykhaylichenko, M., Titenko, Z., & Tsiukalo, L. (2023). External debt management in the system of financial security of the state. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, 20, 144-153. <https://doi.org/10.37394/23207.2023.20.15>
43. Davydenko, N., & Wasilewska, N. (2021). Zapewnienie równowagi finansowej przedsiębiorstw rolnych na Ukrainie. *Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, 26(75), 40-52. <https://doi.org/10.22630/PEFIM.2021.26.75.11>
44. Davis L. K., Walker M. R. *Macroeconomic Factors and Corporate Investment Decisions: A Longitudinal Analysis with R*. *Journal of Financial Economics*. 2021. Vol. 72 (3), P. 301—318.
45. Enjolras, G., Sanfilippo, G., & Soliwoda, M. (2021). What determines the capital structure of farms? Empirical evidence from Poland. *Baltic Journal of Economics*, 21(2). 113-133. <https://doi.org/10.1080/1406099X.2021.1972587>
46. Fomina, O. Moshkovska, O. Luchy, S. Manachynska Y. and Kuzub M. (2020). Managing the agricultural enterprises' valuation: actuarial approach.

Problems and Perspectives in Management, 18(1), 289-301.
doi:10.21511/ppm.18(1).2020.25

47. Garcia M. L., Rodriguez S. A. The Effects of Macroeconomic Changes on Corporate Cash Management: Insights from R Based Analysis. *Journal of Financial Strategy and Analysis*. 2018. Vol. 40 (2), P. 205—220.

48. Khalatur S., Okselenko N., Skira D. (2023). Macroeconomic changes and their impact on financial planning of enterprises: studying the world experience using R software environment, *Інвестиції: практика та досвід*, No 20/2023, pp.50-56. DOI: 10.32702/2306-6814.2023.20.50

49. Kuznyetsova, A., Boiarko, I., Khutorna, M., & Zhezherun, Y. (2022). Development of financial inclusion from the standpoint of ensuring financial stability. *Public and Municipal Finance*, 11(1), 20-36. [https://doi.org/10.21511/pmf.11\(1\).2022.03](https://doi.org/10.21511/pmf.11(1).2022.03)

50. Lechner, P., & Gatzert, N. (2018). Determinants and value of Enterprise risk management: empirical evidence from Germany. *The European Journal of Finance*, 24(10), 867–887. <http://dx.doi.org/10.1080/1351847X.2017.1347100>

51. Novotná, M., & Volek, T. (2015). Efficiency of Production Factors and Financial Performance of Agricultural Enterprises. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*, 7(4), 91-99. <https://doi.org/10.7160/aol.2015.070409>

52. Patel K. N., Wilson D. A. Macroeconomic Shocks and Financial Planning Strategies: Lessons from Emerging Markets. *Emerging Markets Finance and Trade*. 2018. Vol. 54(6), P. 1320—1335.

53. Robinson L. M., Turner A. P. Macroeconomic Forecasting and Corporate Financial Planning: A Comparative Analysis of R Based Models. *Journal of Financial Management*. 2018. Vol. 45 (4), P. 389—404.

54. Silva, J. (2020). Impact of public and private sector external debt on economic growth: the case of Portugal. *Eurasian Economic Review*, 10(4), 607-634. <https://doi.org/10.1007/s40822-020-00153-2>

55. Smith J. R. Macroeconomic Trends and Their Influence on Corporate Financial Planning. *Journal of Finance and Economics*. 2019. Vol. 45 (3), P. 301—315.
56. Smith R. L., Jones P. M. Economic Indicators and Financial Planning: An Empirical Analysis Using R. *Journal of Applied Finance*. 2017. Vol. 32 (1), P. 55—68.
57. Smith W.B., Harris P.D. Economic Policy and Corporate Financial Planning: Lessons from Advanced Economies. *Economic Policy Review*. 2020. Vol. 61 (1), P. 45—62.
58. Taylor B. K., Robinson E. J. The Impact of Macroeconomic Fluctuations on Corporate Budgeting: A Case Study of Fortune 500 Companies. *International Journal of Financial Management*. 2019. Vol. 57 (4), P. 321—335.
59. Turner J. R., Walker H.D. Macroeconomic Uncertainty and Corporate Risk Management: Evidence from the Global Financial Crisis. *Journal of Risk Finance*. 2019. Vol. 38 (6), P. 765—782.
60. Wan J., Ling W., Raafat S., Hong G. Empirical analysis of strategic management in inter-governmental organization. 2022. URL: <https://doi.org/10.3390/admsci12030083>
61. Williams A.M., Davis C.J. Macroeconomic Volatility and Financial Planning: A Case Study of Small and Medium Sized Enterprises (SMEs). *Small Business Economics*. 2021. Vol. 55 (3), P 601—617.

ДОДАТКИ

ДОДАТОКА

Таблиця А.1

Ключові ознаки фінансової стратегії ДДС ІОБ НААН України

Ключові напрями	Ключові характеристики фінансової стратегії
Цілі розвитку підприємства	Максимізація вартості підприємства, прибутку, підтримка стійкості фінансового стану
Тип фінансової стратегії	Адаптивна, стабілізаційна, поміркована
Ключові аспекти формування фінансової стратегії	Управління витратами задля підвищення операційної ефективності; управління оборотним капіталом
Стратегія фінансування	Стратегія оптимізації фінансових витрат
Інвестиційна стратегія	Стратегія диверсифікації інвестицій
Управління витратами	Оптимізація витрат

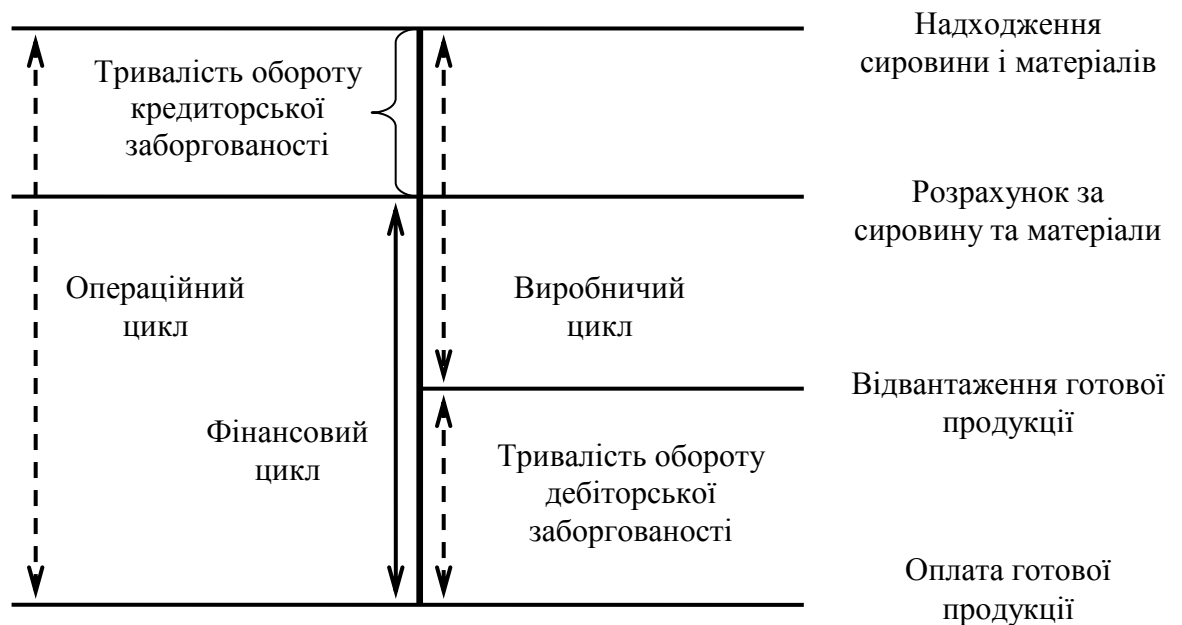

Рис. А.2 Етапи обігу грошових коштів (фінансовий цикл)

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1.

Наслідки фінансової глобалізації

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Розширення доступу національних суб'єктів господарювання на світовому ринку позичкового капіталу	Посилення нерівномірності розподілу міжнародних фінансових ресурсів між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються
Поява та розвиток нових фінансових інструментів	Збільшення можливостей для «втечі» іноземних та національних капіталів з території певних країн
Поява можливості збільшення масштабів залучення фінансових ресурсів та прямих інвестицій, необхідних для проведення подальших соціально-економічних реформ	Посилення фінансової нестабільності та поява можливості виникнення фінансових боргових криз
Стимулювання подальшого розвитку та модернізації національних банківських систем країн	Вплив подій, що відбуваються на фінансових ринках, на економічні та політичні події в усіх країнах світу
Можливість одержання повнішої та точнішої фінансової інформації, що необхідна для прийняття правильних управлінських рішень	Поява тенденції до переміщення фінансових ресурсів від реального сектора економіки до сектора спекулятивних операцій